

ΓΜ 8762

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ.

ΛΙΣΜΑΤΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΛΩΡΙΟΥ

Λευκαδίου.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

Ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ

Ο ΚΟΡΑΗΣ.

1861

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΑΙΜΙΛΙΩ ΤΩ ΤΥΠΑΛΩ

Ο ΥΙΟΣ ΑΥΤΟΥ

Ἀνατίθῃσιν.

Αἰμιλίε!

Ὅτε μετὰ μακρὰν ἀποδημίαν προσωρμίσθην εἰς τὰς πατρικὰς σου ἀγκάλας, τὸ μέτωπόν μου ἦτο αἰθριὸν ἢ καρδιά μου, πλήρης αἵματος καὶ ζωῆς, ἐσπίρτα ἐπὶ τοῦ στήθεος σου, ἵνα σὲ δείξῃ τῆν χαρὰν τῆς τὸ μεῖδιμα ἀρετέλλε πάντοτε ἐπὶ τῶν χειλέων μου.

Οἱ χρόνοι παρέρχονται καὶ ὁ θάνατος ἐγράφαξεν ἤδη ἐπὶ τοῦ μετώπου μου τὰς πρῶτας του ἰντίδας. Ἡρπασεν ἀριτεῶς ἀπὸ τῶν χειλέων μου τὸ πρῶτον ἄρθρον τῆς ἀγάπης μου!... Αἰσθάρομαι ἀκόμη ἐπὶ τῆς καρδίας μου ὅλον τὸ βάρος τοῦ χόματος, τὸ ὅποσον ἐρρίψα ἐπὶ τῆς Μαγίας μου! Εἰς τρεῖς μῆρας ἔθαψα τὴν μητέρον καὶ τὸν πατέρα... Ἐμεῖρα ὄργαρος!...

Αἱ ἐπανηλημέραι αὐταὶ καταστροφαὶ μ' ἐπλήρωσαν
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΘΕΟΥΡΙΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Κ. ΜΗΛΙΑΔΟΥ καὶ Σ. ΠΥΡΑΓΙΑΔΟΥ.

ρύπα. Ἐξήρτηθησα τὰς δυνάμεις μου. Ἦσθαρόμην τὴν
χεῖρα τοῦ θανάτου σφραγίζουσα τὰ βλέφαρά μου.

Αἱ εὐχαὶ σου, τὰ δάχρυά σου, ἄλλα ἱερότερα δάχρυα,
μ' ἔσωσαν ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου καὶ ἰδοὺ τώρα προσφέρω εἰς
σὲ τοὺς πρῶτους παλμοὺς τῆς ἐκ νεκρῶν ἐγερθείσης
καρδίας μου.

Διερχόμενος τὸ βιβλίον τοῦτο, δὲν εἶναι ἀπίθα-
νον, φίλτατε Αἰγιλίε, ἢ μ' ἐρωτήσης πρὸς τί τὰ μνησ-
μινὰ ταῦτα στιχουργήματα συνέγραψα εἰς τὴν κοινὴν
καθωμιλημένην γλῶσσαν, περιβάλλων αὐτὰ οὕτω πῶς
χρῆσθαι εὐτελέστερον τῆς ἰδίας αὐτῶν ἄξιας.

Οὔτε ἡ ἀτομικὴ μου βαρῦτης, οὔτε αἱ ἀξιώσεις μου
εἶναι τοιαῦται, ὥστε ἢ ἀραδεχθῶ ἐνταῦθα τὴν συζήτη-
σιν προβλήματος, τὸ ὅποτον ἔθρος ἀκέραιον καὶ χυρῶν
πολλοὶ δύνανται μόνοι τὰ λύσωσι. Μόνον σὲ λέγω ὅτι
κατ' ἐμὲ δὲν ἀμφιβάλλω ἀπὸ τοῦδε ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ
λαοῦ θέλει εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς ῥωματικῆς, δημοτικῆς
ἢ λυρικῆς ποιησεῶς μας. Πρέπει μάλιστα ἐπισήμως τὰ
καθιερωθῆ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὅπως οἱ δυνάμενοι
εἰσεέλθωσιν ἀδιστακτικῶς εἰς τὴν πορταὶν ταύτην πλου-
τιζότες καὶ μορφρόντερες αὐτῆν.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γλωσσῶν εἶναι ἀναρτήρητον
γεγονὸς ὅτι φράσεις καὶ λέξεις καὶ ἰδιωματισμοὶ ἀφιερω-
θησαν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν πόλιν αὐτήν. Ἡ αἴτις ἐστὶν ἡ

στεροὶ τῶν ἄλλων δυνάμεθα ἀκεραταὶ διὰ λέκτορ τὰ με-
ταχειρισθῶμεν ἐπὶ τοῦτο.

Οἱ σοφοί, οἱ λόγιοι ἄς προσπαθήσωσιν, ἄρ δυνάτορ,
ἢ ἀρεγείρωσι τὴν ἤδη τεθρηκνίαν. Οὔτε δύνανται οὔτε
θέλω τὰ γίνω μάρτις κακῶν.

Ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ εἶναι μία. Ἡ γλῶσσα τῶν λο-
γίων εἶναι πολυειδής· τινὲς ἐξ αὐτῶν γίπτορται ἐκ μιᾶς
εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἄλλοι βαθμηδὸν μετασφτενοῦσι τὰρθη
καὶ τοὺς βλαστοὺς αὐτῆς εἰς τὸ νέον Ἑλληνικὸν χῶμα
ἔσως ὄχι τόσον ἐπιδεικτικῶν, ὅσον κοινῶς νομίζομεν,
τοιαύτης καλλιμεργίας.

Ὅποιαῖδήποτε καὶ ἄρ ἦναι αἱ ἐλπίδες, αἱ προσδοκίαι
τῶν διεπύρτων τώρα τὴν νέαν Ἑλληνικὴν φιλολογοίαν
δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον οὔτε τὰ θυσιάσωσιν οὔτε
τὰ κερματίσωσι τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην ἐμυρολόγησε τὸ ἔθρος τὸ
Ἑλληνικὸν ἀπὸ Μωάμεθ τοῦ δευτέρου μέχρι Ῥήγα
τοῦ λυτρωτοῦ. Εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην ἐτραφῆθη ὁ
Κλέφτης ἐπὶ τοῦ Πίνδου, ἐπὶ τοῦ Κισσάβου, ἐπὶ τοῦ
Ὀλύμπου.

Ἄρ ἦναι καὶ ἐρείπιον, ὡς τοιοῦτον ἄς τὸ σεβασθῶ-
μεν. Τὰ δεσμὰ, οἱ θρόνοι, οἱ διωγμοί, τὰ μαρτύρια, αἱ ἀ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΠΑΡΑΜΟΡΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΕΝΩΝ
ἰστορικῶν ἀειμάτων, αἱ παρτοίαι καταστροφαὶ τὸ κα-
τὰ τὴν πόλιν αὐτήν, τὸ περιεβαλε μὲ τὸν ἀεθαλῆ

κισσόν της ἴρα μὴ τὰ διαχωρίζόμενα ἐκ τοσοῦτων κλο-
νισμῶν τεμάχιά του πέσωσι κατὰ γῆς καὶ συντριφῶσι.

Ἀβρωσόν αὐτὸ καὶ σὺ, Ἑλλάς ἐλευθέρα, καὶ μὴ
καταδεχθῆς τὰ περιγρορήσῃς τόσον τὸ ἔρδνυμα τῆς πω-
χείας σου. Μὴ καταδεχθῆς τὰ λησμονήσῃς τὸ ἱερὸν
σύνθημα, δι' οὗ συνεννοήθησαν ἀπὸ περάτων τῆς γῆς
μέχρι τῶν κόλπων σου τὰ διεσκορπισμένα τέκνα σου!

Ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι πτωχὴ, εἶναι πλα-
στικωτάτη καὶ ποιητικωτάτη. Παρέχει ἀραριθμητοὺς ἐθ-
κολίας εἰς τὸν ποιητὴν, εἶναι ἰδιότροπος καὶ σπαρτίως
μιεῖται τὰς ξένας. Ἀλλὰ ταῦτα πρὸς οὐδὲν λογιζόν-
ται ἐνὸπιον τῆς ιδέας ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἔκφρασις
τῆς νέας Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Ἀυτομάτως γεννηθεῖσα,
δὲν εἶναι ἔργον τῆς τέχνης ὡς ἡ τῶρα σκευαζομένη, εἶ-
ναι ὁ μόνος βλαστὸς ὁ ἐραπομείρας ἐπὶ τοῦ γηγαιῶ
δένδρου τῆς ἐθνικότητός μας. Τὸν βλαστὸν τοῦτον δι-
ετηρήσαμεν χλοερὸν μέχρι τοῦδε ποτίζοντες αὐτὸν αἷμα
καὶ χολήν. Ἦθελεν εἶναι τρομερὸν κακοῦργημα ἂν ἡ-
μεῖς αὐτοὶ τὸν ἀπετέμαμεν.

Δὲν ἐκτείρομαι περισσότερον. Ἦθέλησα τὰ δικαιο-
λογηθῶ μαζὺ σου καὶ ἰδοὺ ἐξώκλω πέραν τοῦ σκοποῦ.

Οἱ ὀλίγοι στίχοι μου δὲν ἐκπληρώσῃ οὔτε τὰς ἰδί-
ας μου ἀπαιτήσεις, πολλῶ μάλιστα δὲν ὀφείλονται τὰ
ἐκπληρώσῃ τὰς τῶν ἄλλων. Δὲν τοὺς ἐκδίδωμι πρὸς

ἐπίδειξιν, τὸ ὁμῶν. Καὶ ἂν ἀκριβὸς τις φίλος δὲν μ' ἐ-
βίαζε τὰ τοὺς δημοσιεύσω ἤθελα σὲ τοὺς πέμψει χειρο-
γράφους. Δάφνας δὲν ἀπαιτῶ οὔτε ἐλπίζω. Ἐν μόνον
δάκρυον ἂν πέσῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου ἐπὶ τοῦ ὀνό-
ματος ἐκείνης τῆν ὅποιαν λατρεύομεν καὶ τῆν ὅποιαν
διατρέχω αὐτοὺς θέλεις ἀπαρτήσῃ ἐξερχομένην τοῦ
μυήματος καὶ πίπτουσαν εἰς τὰς ἀγκάλας μου ὅπως
Ἄδην τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν, εἶναι ἡ μόνη ἀμοιβὴ
τῆν ὅποιαν προσμέρει παρὰ σοῦ ὁ νῦν σου

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.

ΝΕΚΡΙΚΗ ΩΔΗ.

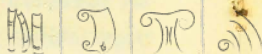
Ἐπιτῶ συγγνώμῃν ἂν καταχωρίζω ἐνταῦθα τὴν νεκρικὴν ᾠδὴν
ἣτις ἔπεται. Αὕτη ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1852
εἰς ἀνάμνησιν τοῦ μοιραίου θανάτου νεοτόμου συγγενοῦς μου.

† Τὴν αὐγὴ μετὶ τῆ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἓνα ῥόδο
Τὴν αὐγὴ μετὶ τῆ δροσοῦλα ἐμαράθηκε τὸ ῥόδο!

Γιὰ μιὰν ἀνοιξὶ μονάχα στὰ περίφανα κλαριά του
Ἐτραγοῦδησε τ' ἀηδόνι ἔκαμε καὶ τὴ φωλιά του...
Σὰν ἡ ἀνοιξὶ γυρίση καὶ τ' ἀηδόνι σὰ γυρίση,
Τὴ φωλιά του ποῦ θὰ στήσῃ;...

Ὅταν ἐβγαίνε ἡ σελήνη, ὅταν ἐβγαίνουν τ' ἀσέρια
Μὲ ἀγάπη τὸ ἐθωροῦσαν, τοῦ ἀπλώσανε τὰ χέρια.
Σὰν νὰ ἠθέλαν ἐκεῖ ἐπάνω νὰ τὸ πάρουν τὸ καυμένο,
Ἐλεγαν πῶς εἶν ἀδέρφι, ἔλεγαν πῶς πλανημένο
Τ' οὐρανοῦ τὸ μονοπάτι τ' ὄρφανὸ θὰ εἶχε χάση
Ὡχ! ἀσέρια! ὦχ! ἀσέρια! γρήγορα ποῦ θὰ σὰς φθάσῃ!

Κάποιε ποῦ ἤκουσαν τ' ἀηδόνι σὸ κλαρίτου νὰ λαλή
Ἐτραγοῦδι, μυρολόγι εἶν' ἐκεῖ...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΤΙΚὸν ΠΑΡΑΦΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑἬΘΟΥΡΙΟΥ

Κ' ὅσοι εἶδαν τὰς ἀκτῖνας τῶν ἀστέρων τ' οὐρανοῦ
Νὰ γελοῦν νὰ παιγνιδίζουσαν μετὰ φύλλα τοῦ ὄρφανου
Εἶπανε τὰ φῶτα ἐκεῖνα ἄχ! δὲν εἶναι τῆς χαρᾶς
Εἶπαν ὅτι εἶναι τὰ φῶτα νεκρικῆς κεροδοσᾶς.

Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἓνα ῥόδο
Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα ἐμαράθηκε τὸ ῥόδο.

Μὴν ἐπέρασεν ἐκεῖθεν ὁ Βοριάς ὁ παγωμένος
Καὶ σὰν εἶδε τέτοιο ῥόδο ὁ σκληρὸς ἐρωτημένος
"Ἄρπαξε τὴ μυρωδιά του
Καὶ τὴν πῆρε στὰ φτερά του; . . .

Τόσον εἶναι μαραμμένο καὶ τὰ φύλλα του ἔχει ἀχνὰ
Ὅπου λὲς ὅτι γιὰ χρόνους τῆς αὐγούλας ἢ δροσᾶ
Δὲν τὸ ἐδρόσισε τὸ μαῦρο. Τόσον εἶναι πικραμένο
Ὅπου λὲς ὅτι ἐπάνω σὲ κορμὶ σαβανομένο
Κάποιο χέρι τὸ εἶχε στήση
Νεκρικὰ νὰ τὸ στολίσῃ.

Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα ἐξεφύτρωσ' ἓνα ῥόδο
Τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσοῦλα πῶς ἐγάθηκε τὸ ῥόδο;

Δὲν τὸ ξεύρω!.. Κάποιος εἶπε ὅτι ἐμὲς τὸ βράδυ βράδυ
Εἶδε κάποιονε νὰ φεύγῃ σὰν καπνὸς μετὰ τὸν ἀγέρα.

Τ' ἀλόγο του ἦτο μαῦρο σὰν τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι
Κι' ἐλαφρὸ σὰν τὸν αἰθέρα,
Εἰς τὸ χέρι του ἐβαστοῦσε, ἀχαμνὸ ξεγυμνωμένο
"Ἐνα ῥόδο μαραμμένο.
"Ὅταν ἐφευγε ἀκολουθῶντας τοῦ πελάου τὴν ἀκρη ἀκρη
"Ἀχ δὲν ἔχυν' ἓνα δάκρυ,
Μόνον ἔλεγε σὸ κῦμα, ποῦ τὸν βλέπει καὶ τραβιέται,
«Κύματά μου εἰπέτε, εἰπέτε
» Δὲν εἶν' ὡμορφο τὸ ῥόδο;» Μόνον λέγει σὸ χορτάρι
Ποῦ ὑποκάτω ἀπ' τὸ ποδάρι
Τοῦ ἀλόγου του πεθαίνει. «Δὲν εἶμ' ἄξιος κ' ἐγὼ
Τέτοιο ῥόδο νὰ φορῶ;»
Τέτοια ῥόδα καὶ τοῦ Χάρου κάνουν ὡμορφα τὰ ζήθια.
Εἶναι ἀλήθεια, εἶν' ἀλήθεια!

"Ανοιξε τὰ φτερούγια σου,
 "Αχολο περιστέρι,
 Καὶ θὰ νὰ πᾶς γι' ἀγάπη μου
 Σὲ μακρινὸ σφεῖρι.
 Εἶναι μακρὸς ὁ δρόμος σου,
 Θὰ φύγῃς μοναχὸ σου·
 "Απλωσε τὸ φτερό σου
 Καὶ σύρε στὸ καλὸ.

Καὶ σὰν διαβῆς τὰ σύγνεφα
 Καὶ σὰν τὰ διαπεράσῃς,
 Καὶ μέσα ἐκεῖ ποῦ κάθονται
 Ἐὖ ἀστροπελέκια φθάσῃς,
 Θυμήσου περιστέρι μου
 Μὴ σοῦ καὶ τὸ ράμμα
 Ὅπου βαστάει τὸ γράμμα
 Καὶ πέση καὶ χαθῶ.

Καὶ σὰν ἰδῆς τὰ κύματα
 Ἐκτὸς ἀπὸ ψηλὰ ν' ἀφρίζουν

Καὶ νὰ χτυποῦν νὰ βόγκουνε,
 Τῆ γῆ νὰ φοβερρίζουν,
 Μὴ γελαστῆς πουλάκι μου,
 Νὰ πᾶς ἐκεῖ σιμὰ τους,
 Τὰ δόλια τὰ νερά τους
 Θὰ βρέξουν τῆ γραφή.

Εἶναι τὰ κύματ' ἀσπλαχνα,
 Πάντα νερὸ διψοῦνε
 Κ' ἐπάνω σου θὰ πέσουνε
 Σκληρὰ νὰ καταπιοῦνε
 Τὰ δάκρυα ποῦ ἐστάξανε
 Εἰς τὸ χαρτί μου ἐπάνω.
 "Αχ! κάλλιο νὰ πεθάνω
 Παρὰ νὰ μὴ τὰ ἰδῆ.

Κι' ἂν ἴσως καὶ στὸ δρόμο σ...
 Ψηλὰ μὲς τὸν αἰθέρα,
 Ἡστοὶ περιστεράκι μου,
 Τὴν ἀνοιξὶ μιὰ μέρα
 Τὰ χειλιδόνια τ' ἀχάρα
 Ἄν τύχη κὴ ἀπαντήσῃς
 Νὰ μοῦ τὰ χαιρετήσῃς
 Μὲ ἕνα γλυκὸ φιλή.

Και νὰ τοὺς πῆς ποῦ βρίσκομαι
 Πῶς ἡ καρδιά μου τρέμει,
 Πῶς χάνονται τὰ νιώτά μου
 Σὲ τούρκικο χαρέμι.
 Καὶ πὲς τὸ παραθύρι μου
 Νὰ μὴ τὸ λησμονήσουν
 Καὶ νάλθουνε νὰ στήσουν
 Σιμά μου μιὰ φωλιά.

Κι' ἂν ἴσως κῆ ἀποστάσανε
 Καὶ ταῦρης δειλιασμένα
 Κι' ἀπὸ χειμῶν' ἀνέλπιστο
 Τὰ ἰδῆς κυνηγημένα,
 Θυμήσου, περιστέρι μου,
 Τῆ βράχη σου νὰ στρώσης,
 Καὶ τὰ φτερά ν' ἀπλώσης
 Σὰν καραβιοῦ πανιά.

Κ' ἐκεῖ ποῦ θ' ἀρμενίζετε
 Καὶ θὰ κρυφομιλήτε
 Καὶ μυστικά τὸ πόνο σας
 Καθένα θὰ διηγῆται,
 Θυμήσου, περιστέρι μου,
 Νὰ πῆς στὰ χειλιδόνα

Πῶς ἔφυγαν δύο χρόνια
 Ὅπου εἶμαι στὴ σκλαβιά.

Κ' ἐκεῖ ποῦ πρωτοφθάσουνε
 Κ' ἐκεῖ ποῦ πρωταράξουν
 Νὰ πᾶν νὰ ποῦν στ' ἀδέρφια μου
 Νάλθουνε νὰ μ' ἀρπάξουν,
 Καὶ κάθ' αὐγὴ στὸ λάλημα
 Καὶ μὲ νὰ μελετᾶνε
 Καὶ νὰ τοὺς ἐνθυμᾶνε
 Πῶς εἶμαι στὴν Τουρκιά.

Τότε νὰ τρέξης γρήγορα
 Καὶ σὺ περιστεράκι
 Νὰ πᾶς ἐπάνω στ' Ἄγραφα,
 Στὸ κλέφτικο γιατάκι,
 Καὶ ναῦρης τὴν ἀγάπη μου
 Τὸ Λάμπρο, τὴ ζωὴ μου,
 Καὶ δῶσε τὴ γραφὴ μου
 Κ' ἓνα φιλι κρουφά.

Καὶ πὲς του χαϊρετίσματα
 Νὰ μὴ μὲ λησμονήση,
 Πῶς εἶμαι νειὰ κ' εἶμ' ὠμορφῆ
 Πᾶν τὸ νερό στὴ βρύσι,

Καὶ πῶς μὲ κινδυνεύουσι

Καὶ πῶς μὲ τυραγνοῦσαι

Καὶ χίλιοι καρτεροῦνε

Μιὰ μόνη μου ματιά.

Κι' ἀνίσως καὶ τὰ νιῶτά μου

Ἄκόματὰ θυμᾶται,

Κι' ἀνίσως καὶ σὰν ὄνειρο

Μὲ βλέπει σὰν κοιμᾶται,

Πὲς του, περιστράχι μου,

Νὰ ζώση τὸ σπαθίτου,

Κ' ἡ μαῦρ' ἡ Ἀρετήτου

Τρομάζει τὴ σκλαβιά.

Τ' ἀγιοῦλι του ἂν τὸ κόψουνε

Καὶ τοῦ τὸ μυριστοῦνε,

Τὰ ῥόδα μου ἂν ἀχνίσουνε

Κι' ἀνίσως μαραθοῦνε,

Νὰ μὴ μῶχη παράπονο

Νὰ μὴ τόνε πικραίνῃ . . .

Τὰ νιῶτα τὰ μαραίνει

Σκλαβιά καὶ μοναξιά

NANI-NANI.

Ἄγγελλοκάμωτο παιδί

Πέσε στὴν ἀγκυλιά μου,

Πέσε γλυκὰ νὰ κοιμηθῆς·

Δὲν ξεύρεις πῶς σπαράζουνε

Τὰ μαῦρα σωθικά μου,

Στὰ στήθια μου σὰν ἀπλωθῆς.

Ἐλα, ψυχὴ μου, κύτταζε

Ἡ μάνα σου ἡ καυμένη,

Γυμνὴ καὶ χιονισμένη,

Μὲ τὰ μακρὰ μαλλάκια της,

Γιὰ ἰδὲς, θὰ σὲ σκεπάσῃ,

Μὴν ἡ ὀροσὰ σὲ πιάσῃ.

Ἐλα παιδί μου κ' οἱ ὄρφανοί

Σὰν στέχουν κὴ ἀγρυπνοῦνε

Δύσκολα λησμονοῦνε.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

Ἔλα νὰ σὲ κοιμήσουνε
 Στὴ ζέστη τς' ἀγκαλιᾶς μου
 Οἱ χτύποι τῆς καρδιᾶς μου.

Νᾶξερес πότ' ἐξύπνησε
 Σήμερο τὴν αὐγοῦλα
 Ἢ μαύρη σου ἢ μανοῦλα!

Τὰ γόνατά μου ἐτρύπησαν δύο ὥραις πεσημένη
 Ἐμπρὸς εἰς τὴν Παρθένο μας. Ἐσὺ κ' αὐτὴ μοῦ μένει.
 Ἐκλαψα μαῦρα δάκρυα. Ὅχι γιὰ μὲ παιδί μου.
 Ἐτάχθηκα σὴ Χάρι τῆς γιὰ σέ, γλυκὸ πουλί μου,
 Τὸ γάλα νὰ μὴ χάσω!

Παρθένο μου! Παρθένο μου! Πάρεμε νὰ μὴ φθάσω
 Νὰ ἰδῶ τὸ μαῦρο τ' ἄρφανὸ ἄχνὸ καὶ πεινασμένο!
 Στὰ μαραιμμένα σῆθια μου νὰ κλαίῃ κρεμασμένο!

Ἔλα παιδί μου ἐλπίδα μου, ἔλα καὶ σε νυσᾶζει
 Κοιμήσου κ' ἢ μανοῦλά σου ἐξυπνη σὲ κυττάζει
 Εἶναι πικρὰ τὰ χεῖλη μου, φαρμάκ' εἶν ἡ καρδιά μου,
 Ἀπὸ τῆ φτώχια τρέμουνε τ' ἄχαρα κόκκαλά μου...
 Ἔλα παιδάκι μου μὴ κλαίς. Πέσε νὰ σὲ κοιμήσω
 Καὶ νὰ σὲ ναναρίσω.

Νανάρισμα.

Φύσ' ἀγεράκι δροσερὸ
 Μὲς τῶν δεινῶν τὰ φύλλα.
 Πᾶρ' ἀπ' τὰ βόδα τὸν ἀνθὸ
 Ἀπ' τὴ μηλιὰ τὰ μῆλα
 Καὶ φέρτα στὸ παιδάκι μου.
 Εἶναι καλὸ καὶ κάνει
 Ἢ συχο νάνι-νάνι.

Ἀρχίνησε τὸ λάλημα
 Ἀηδόνι ἐρωτεμένο,
 Νανάρισέ το, τὸ φτωχὸ
 Εἶν ἀποκοιμημένο
 Σὰν τῆ γλυκεῖά σου συντροφιά
 Μὲς τῆ φωλιά σὰν κάνει
 Τῆ νύχτα νάνι-νάνι.

Ἀνοιξε νυχτολούλουδο,
 Ἀνοιξε καὶ μὴ κλείσης
 Τὴν ὠμορφὴ σου μυρωδιά
 Ὡσότου νὰ τῆ χύσης

Τὸ μαῦρο ἰδὲς πῶς κάνει
Μαζύ μου νάνι-νάνι.

Πέζει τ' ἀγέρι τοῦ Μαῖοῦ
Μέσα στὸν καλαμιῶνα,
Γελοῦνε τ' ἄνθη, τὰ νερά,
Λαλεῖ ἢ νεροχελῶνα.
Εὐτυχισμέν' εἶμαι κ' ἐγὼ
Στὰ στήθια μου σὰν κάνει
Τὸ μαῦρο νάνι-νάνι.

Καὶ σεῖς μὲ τὰ χρυσὰ φτερά
Ὀνειράτά μου ἔλατε
Στὸ ἔρμο τὸ καλύδι μας,
Ἀγάλια ἀγάλια ἐμβάτε,
Σιγὰ μὴ τὸ ξυπνήσετε·
Κυττάξετε πῶς κάνει
Ἄγγελος νάνι-νάνι.

Ὀνειράτα εἶναι τοῦ φτωχοῦ
Ἡ συντροφιά, ἡ ἐλπίδα·
Τῆς χήρας ἡ παρηγοριά,
Ὁ ἥλιος, ἡ ἀχτίδα.
Ἐλάτε μὴν ἀφήσετε

Τὴ μάνα του ποῦ κάνει
Μαζύ του νάνι-νάνι.

Ἀποκοιμήθη τὸ μικρό, κ' ἡ μάν' ἀποκοιμήθη
Βασῶντάς το σφιχτὰ σφιχτὰ εἰς μητρικάτης εἴθη.
Εὐλογημένο τρεῖς φοραῖς τῆς χήρας τὸ κρεββάτι!
Εὐλογημένο τρεῖς φοραῖς! Κι' ἀνάθεμα εἰς μάτι
Ὅπου κυττάζ' ἀτάραχο μικρὸ παιδί σὰν κάνει
Στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του τὴ νύχτα νάνι-νάνι.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΓΙΑΣ.

“Ότε πρώτον ανέγνωσα τὰς αἰμοσταγεῖς σελίδας, ἐν αἷς ἐξήσφαται ἡ ἀνήκουρος ἐκδίκησις Ἐλῆ τοῦ Τεβελενλή κατὰ τῶν Γαρδικιωτῶν, ὁμολογῶ ὅτι μᾶλλον μὲ προσέβαλεν ὁ χαρακτήρ τοῦ τρικακαράτου Ἐθανασίου Βάγια παρὰ τὸ κακούργημα αὐτὸ καθ’ ἑαυτό.

Εἶναι ἀναντιρρήτον ὅτι ἂν τὴν συμμὴν ἐκείνην, καθ’ ἣν ὁ Ἐλῆς διέταξε τὸ πῦρ, ὁ ἀληθὴς ἐκεῖνος δὲν ἐπρόσφερε τὴν μισαιφόνον χειρὰ του, ὁ τύραννος, βλέπων πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν ῥίπτοντας κατὰ γῆς τὰ ὄπλα καὶ ἀποποιοιούμενους νὰ ὑπακούσωσιν, ἤθελε μεταμεληθῆ καὶ δώσῃ τὴν χάριν. Τοιαύτης γνώμης εἶναι καὶ ὁ Πουκεβίλλος.

Ἄλλὰ τὸ αἷμα ἐχύθη ποταμηδόν. Ὡς πρόβατα κλεισμένα ἐν-τός τοιχοκλειστοῦ τετραγώνου, ἐσφάγησαν ἀνελέως ἀπὸ πρώτου μέχρι τελευταίου ἐπτακόσιοι περίπου Γαρδικιωταί. Ἡ σκιά τῆς Χάμικως ἔπιε μέχρι κόρου τὴν ἐκδίκησιν, τὴν ὁποῖαν θνήσκουσα εἶχεν ἀφήσῃ κληροδότημα εἰς τὸν υἱὸν της. Τώρα καὶ φονεὺς καὶ σφάγια κοιμῶνται τὸν αὐτὸν ὕπνον!

Ὁ Βιζύρης, φοβούμενος μήπως αἱ ἐπερχόμενα γενεαὶ λησμονήσωσι τὸ λαμπρότερον τῶν κατορθωμάτων του, ἐπρόβλεψεν ἐν καιρῷ νὰ τὸ διαιωίσῃ στήσας λίθον εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς, ἐφ’ ἧς ἐγράφαζεν Ἑλληνιστὶ καὶ Τουρκιστὶ τὸ ἀνδραγαθήμᾳ του. Ἦτο περιττόν· δὲν λησμονοῦνται τοιοῦτοι θράμβοι!

Ἐμῖνε νὰ διαιωισθῆ καὶ ἡ μνήμη τοῦ Ἐθανασίου Βάγια. Ἄν ὁ Ἐλῆς δὲν ἐπρόβλεψεν περὶ τούτου φοβούμενος ἴσως μὴ ἐλαττώσῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἐκδικιστέως του, συμεριζόμενος τοιαύτην καὶ τοσαύτην δόξαν μετὰ τοῦ αὐτουργῶ τῆς θυσίας, ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ καὶ ἡ παράδοσις δὲν ἔλειψε νὰ τὸ κάμῃ.

Ἐν ᾧ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν συνδιαλεγόμεν μετὰ τοῦ ἀξιοτιμοῦ φίλου μου Ι. Γ. καὶ διατρέχονεν τὰ περὶ Ἐλῆ Πασσά, ἔπεσον ὁ λόγος καὶ ἐπὶ τῆς σφαγῆς τῶν Γαρδικιωτῶν. Τότε τὸν ἠρώτησα ἂν ἐγνώριζέ τι περὶ τοῦ Ἐθανασίου Βάγια, ἐκεῖνος δὲ μὲ ἀπεκρίθη αὐτολεξεῖ τὰ ἀκόλουθα.

«Ἐφόρισε, φίλε μου, σὰν σκύλος. Ἀκόμη τὸν ξερνᾷ τὸ χῶμα. Ἐ γυναικῶν του; ζυπόλητη καὶ γυμνή, ἐπῆρεν ἐπάνω της τὴν κατάραν του καὶ ἀπὸ θύραν εἰς θύραν ἐζητοῦσε τὴν ἐλεημοσύνην, ἕως ὅτου ἔσωσε καὶ αὐτὴ, Κύριος οἶδε ποῦ, ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς της. Εἶναι δίκαιαι ἡ κρίσεις τοῦ μεγάλου Θεοῦ!»

Τὸ διήγημα τοῦτο μ’ ἐξέπληξεν. Ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ εἶναι ὡς τῆ δικογραφία, ἐφ’ ἧς βασιζόμενος ὁ μέγας Δικαστὴς προφέρει τὰς ἀποφάσεις του.

Ταῦτα ἄρκοῦσι πρὸς πλήρη κατάληψιν τοῦ ἐπομένου σιγουργήματος. Ἡθέλησα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ γενικὸν ἀνάθεμα νὰ ρίψω τὸν λίθον μου κατὰ τοῦ κακούργου τούτου. Ἄν δὲν ἐπέτυχᾳ τοῦ σκοποῦ, ἄς ἀποδοθῆ τὸ πταίσμα εἰς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ βραχίσ-νος τοῦ κατασφενδονίσαντος τὸν λίθον.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΟΥ

I.

Η ΦΤΩΧΗ.

Ἐλεημοσύνη, Χριστιανοί, κάμετ' ἐλεημοσύνη·
Ἐτζι ὁ Θεὸς παρηγοριὰ κι' ἀγάπη νὰ σᾶς δίνη.
Ἐλεημοσύνη κάμετε στὴν ἔρημη τὴ χήρα!

Φτωχὴ γυναῖκα ἐφώναζε ἔσ' ἄλλης φτωχῆς τὴ θύρα.

— Ἡ νύχτα, τ' ἀσραπόβροντα, τὸ χιόνι δὲν μ' ἀφίνει
Νὰ πάγω ἐμπρός. Χριστιανοί, κάμετ' ἐλεημοσύνη!
Ἀνοίξετέ μου, ἀπέθανα. . . Κ' ἐγὼ Θεὸ λατρεύω.
Ἀνοίξετέ μου Χριστιανοί, ἔμαθα νὰ νηστεύω,
Καὶ τὸ ψωμί σας δὲν ζητῶ, δὲν θέλω νὰ τὸ πάρω.
Φτωχὸς φτωχόνε συμπονεῖ γλυτῶσε με ἀπ' τὸ Χάρο·
Μὲ φθάνουνε δυὸ κάρβουνα, μὲ φθάνει τὸ φυτύλι
Ποῦ κάθε βράδυ ἀνάφτετε, ποῦ καίτε στὸ καντήλι
Ἐμπρός σ' ἡ μάνα τοῦ Θεοῦ, ἐμπρός εἰς τὴν Παρθένο.
Ἐλεημοσύνη, λίγο φῶς.. προφθάσε με. . . πεθαίνω.

II.

— Μάνα μου, ξύπνα, δὲν ἀκοῦς; σ' ἡ θύρα μας χτυπᾶνε.
— Ἀγέρας δέρνει τὰ κλαριά τοῦ λόγκου καὶ βογκᾶνε.
— Σκιαζομαί, μάνα, σὰν ποὺ λὶφεύγει πετὰ ἡ καρδιά μου.
— Εἶναι σκυλιὰ τοῦ ρυάζονταί· πέσε σ' ἡν ἀγκαλιά μου
— Ἀκουσα κλάφαις καὶ φωναῖς.

— Θὰ τάειδες σ' ὄνειρό σου,
Κοιμήσου γύρισ' ἀπ' ἐδῶ καὶ κάμε τὸ σταυρό σου.

III.

Ἀκούω στὴ θύρα μας σὰ βογκητὸ,
Σὰν ψυχομάχημα· θὰ πάω νὰ ἰδῶ.

Σκόνεται ἡ δύστυχη καὶ πάει νὰ ἰδῆ.
Στὸ χῶμα κοίτεται ἓνα κορμί.

Ἀχνὸ τὸ πρόσωπο καὶ τὰ μαλλιά
Ἐἠπλεγα σέρνονται στὴν τραχηλιά,
Τὰ χέρια κρούσταλλο, σιδερωμένα
Μέσα στὸν κόρφο τῆς τάχει χωμένα.

— Παιδί μου, πρόφθασε, δός μου βοήθεια

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Στὰ χέρια γλήγορα τὴν ξένη πέρνουν
Καὶ στὸ κρεβάτι τους τὴν συνεφέρνουν.

—Σύρτε παιδάκια μου ν' ἀναπαυθῆτε.
Εἶναι μεσάνυχτα, θὰ κοιμηθῆτε.

—Καλὸ ξημέρωμα, καλὴ αὐγὴ.
Κοιμήσου ἤσυχά μαύρη φτωχὴ!

Ἄντάμα ἐπέσανε μάνα, παιδί,
Τὰ μάτια ἐκλείσανε ἔς ὕπνο βαθύ.
Ἡ ξένη ἢ δύστυχη δὲν κλεῖ τὸ μάτι·
Τί νὰ τὴν ἠύρηχε μὲς τὸ κρεβάτι;

IV.

Ὁ Βρονκόλακας.

Πές μου τί στέκεσαι, Θανάση, ὀρθός,
Βουβός σὰ λείψανο στὰ μάτια ἐμπρός;
Γιατί, Θανάση μου, βγαίνεις τὸ θράδυ;
Ἵπνος γιὰ σένανε δὲν εἶν' στὸν Ἄδη; »

Τώρα περάσανε χρόνοι πολλοὶ....
Βαθειὰ σ' ἐρρίξανε μέσα στὴ γῆ.

Φεῦγα, σπλαχνίσου με. Θὰ κοιμηθῶ.
Ἄφες με ἤσυχῃ νὰ ἀναπαυθῶ.

Τὸ κρίμα πῶκαμες μὲ συνεπῆρε.
Βλέπεις πῶς ἔγινα. Θανάση σύρε.
Ὅλοι μὲ φεύγουνε, κανεὶς δὲ δίνει
Στὴν ἔρμη χήρα σου ἐλεημοσύνη.

Στάσου μακρύτερα . . . Γιατί μὲ σκιάζεις;
Θανάση τί ἔκαμα καὶ μὲ τρομάζεις;
Πῶς εἶσαι πράσινος! . . . μυρίζεις χῶμα. . . .
Πές μου δὲν ἔλυωσες, Θανάση ἀκόμα;

Λίγο συμμαζώξε τὸ σάβανό σου . . .
Σκουλήκια βόσκουνε στὸ πρόσωπό σου.
Θεοκατάρτατε, γιὰ ἰδὲς πετᾶνε,
Κ' ἔρχονται ἐπάνω μου γιὰ νὰ μὲ φᾶνε.

Πές μου ποῦθ' ἔρχεσαι μὲ τέτοι' ἀντάρα;
Ἄχοῦς τί γένεται, εἶναι λαχτάρια.
Μέσ' ἀπ' τὸ μνημῆμά σου γιατί νὰ βγῆς;
Πές μου ποῦθ' ἔρχεσαι, τῆλθες νὰ ἰδῆς;

V.

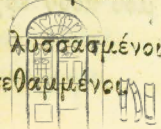
Μέσα στοῦ τάφου μου τῆ σκοτεινιά
 Κλεισμένος ἤμουνα τέτοια νυχτιά,
 Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔστεκα σαβανωμένος
 Βαθειά στο μνημά μου συμμαζωμένος,

Ἐξαφνα ἐπάνω μου μιὰ κουκουβάγια
 Ἀκούω ποῦ φώναζε — Θανάση Βάγια,
 Σήκου κ' ἐπλάκωσαν χίλιοι νεκροὶ
 Καὶ θὰ σὲ πάρουνε νὰ πᾶτ' ἐκεῖ. —

Τὰ λόγια τάκουσα καὶ τῶνομά μου.
 Σχᾶνε καὶ τρίβονται τὰ κόκκαλά μου.
 Κρύβομαι, χώνομαι ὅσο' μπορῶ
 Βαθειά στο λάχο μου, μὴ τοὺς ἰδῶ.

— Ἐβγα καὶ πρόβαλε, Θανάση Βάγια,
 Ἐλα νὰ τρέξωμε πέρα στὰ πλάγια.
 Ἐβγα μὴ σκιάζεσε δὲν εἶναι λύκοι.
 Τὸ δρόμο δεῖξέ μας γιὰ τὸ Γαρδίκι. —

Ἐτὶ φωνάζοντας σὰ λουσασμένοι
 Πέφτουν ἐπάνω μου οἱ πεθαμμένοι

Καὶ μὲ τὰ νύχια τους καὶ μὲ τὸ στόμα
 Πετᾶνε, σκάφτουνε τὸ μαῦρο χῶμα.

Καὶ σὰν μ' εὐρήχανε ὄλοι μὲ μιὰ
 Ἐξω ἀπ' τοῦ τάφου μου τὴν ἔρημιά,
 Γελῶντας, σκούζοντας, ἄγρια μὲ σέρνουν
 Κ' ἐκεῖ ποῦ μοῦ εἶπαγε μὲ συνεπέρουν.

Πετᾶμε, τρέχομε· φυσσομανάει,
 Τὸ πέρασμά μας κόσμο χαλάει.
 Τὸ μαῦρο σύγγεφο, ὅθε διαβῆ,
 Οἱ βράχοι τρέμουνε, ἀνάφτ' ἡ γῆ.

Φουσκώνει ὁ ἄνεμος τὰ σάβανά μας
 Σὰν ν' ἀρμενίζαμε μὲ τὰ πανιά μας.
 Πέφτουν στο δρόμο μας καὶ ξεκολλᾶνε
 Τὰ κούφια κόκκαλα στὴ γῆ σκορπᾶνε.

Ἐμπρὸς μᾶς ἔσερνε ἡ κουκουβάγια
 Πάντα φωνάζοντας-Θανάση Βάγια.
 Ἐτὶ ἐφθάσαμε σ' ἐκειὰ τὰ μέρη,
 Ποῦ τόσοις ἔσφαξα μ' αὐτὸ τὸ χέρι.

Ἦ τί μαρτύρια! Ἦ τί τρομάραις!

Προσὰ μὲς οἶξανε σκληραῖς κατάραις!

Μοῦ δῶκαν κ' ἔπια αἶμα πημένο.
Γιὰ δὲς τὸ στόμα μου τῶχῳ θαμμένο.

Κ' ἐν ᾧ μὲ σέρνουνε καὶ μὲ πατοῦνε
Κάποιος ἐφώναξε Στέκουν κί ἀκοῦνε.
-Καλῶς σ' εὐρήκαμε, Βιζίρη Ἀλῆ-
Ἐδῶθε μπένουνε μὲς τὴν Αὐλή.

Πέφτουν ἐπάνω του οἱ πεθαμμένοι.
Μὲ παραιτήσανε. Κανείς δὲν μένει.
Κρυφὰ τοὺς ἔφυγα καὶ τρέχῳ ἐδῶ
Μὲ σὲ γυναῖκά μου νὰ κοιμηθῶ.

VI.

Θανάση, σ' ἀκουσα, τραβήξου τώρα.
Μέσα στὸ μνημὰ σου νὰ πᾶς εἶν ὦρα.

-Μέσα στὸ μνημὰ μου γιὰ συντροφιά
Θέλω ἀπ' τὸ στόμα σου τρία φιλιὰ.

-Ὅταν σοῦ ρίξανε λάδι καὶ χῶμα
Ἦλθα σ' ἐφίλησα κρυφὰ στὸ στόμα.

-Τώρα περάσανε χρόνοι πολλοὶ . . .
Μοῦ πῆρε ἡ κόλασι κειὸ τὸ φιλι.

-Φεῦγα καὶ σκιαζομαι τ' ἄγρια σου μάτια.
Τὸ σάπιο κρέας σου πέφτει κομμάτια.
Τραβήξου, κρύψε τα, κεῖνα τὰ χέρια.
Ἀπ' τὴν ἀγάμια τους λὲς κ' εἶν' μαχαίρια

-Ἐλα γυναῖκά μου, δὲν εἶμ' ἐγὼ
Κεῖνος ποῦ ἀγάπησες ἕναν καιρό,
Μὴ μὲ σιχαίνεσε, εἶμ' ὁ Θανάσης.

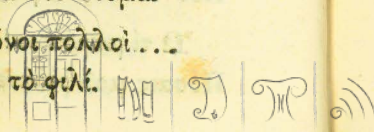
-Φεῦγ' ἀπ' τὰ μάτια μου, θὰ μὲ κολάση.

Ῥίχνει' ἐπάνω της καὶ τὴνε πιάνει
Μέσα στὸ στόμα της τὰ χεῖλη βάνει.
Στὰ ἔρμα στήθια της τὰ ροῦχ' ἀρχίζει
Ποῦ τὴ σκεπάζουνε νὰ τὰ ξεσχίζη.

Τὴν ἐξεγύμνωσε . . . τὸ χέρι ἀπλόνει . . .
Μέσα στὸ κόρφο της ἄγρια τὸ χώνει . . .

Μένει σὰν μάρμαρο. Κρύος σὰ φεῖδι
Τρίζει ἀπ' τὸ φόβο του τὸ κατακλεῖδι.
Σὰ λύκος ρυάζεται, τρέμει σὰ φύλλο . . .
Στὰ δάκτυλα ἔπιασε τὸ Τίμιο Εὐλο.

Τὴ μαύρη ἐγλύτωσε τὸ φυλαχτὸ της
Καπνὸς ἐσβύσθη ἀπ' τὸ πλευρό της.

Τότε ακούστηκε κ' ἡ κουκουβάγια
Ἐξω ποῦ ἐφώναξε. — Θανάση Βάγια!

VII.

Εὔπνα, παιδί μου, κ' ἡ αὐγὴ ἀπ' τὸ βουνὸ προβαίνει.
Εὔπνα ν' ἀνάψωμε φωτιά, κ' ἡ ξένη μᾶς προσμένει.

-Καλὴ σου μέρα, μάνη μας ἡσύχασες κομμάτι;

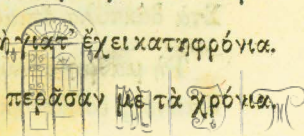
-Λίγο κοιμῶμαι ἡ δύστυχη, δὲν ἐκλεισα τὸ μάτι,
Ἐχετε γειά, ἔχετε γειά, πρέπει νὰ σᾶς ἀφήσω.
Εἶναι μακρὺς ὁ δρόμος μου, καὶ πότε θὰ κινήσω;

-Γιατί δὲν μᾶς ἐξύπνησες κ' ἔμεινες μοναχὴ σου;
Σύρε μανοῦλα, ζὸ καλὸ καὶ δὸς μας τὴν εὐχὴ σου.

-Γιὰ τὸ καλὸ ποῦ κάμετε, γιὰ τὴν ἐλεημοσύνη,
Ἵπνο γλυκὸν ὁ Κύριος κ' ἡσύχῳ νὰ σᾶς δίνη.
Ἄλλο καλὸ νὰ σᾶς φηθῶ στὸ κόσμον μᾶς δὲν ξεύρω
Νύχτα καὶ μέρα τὸ ζητῶ καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ εὔρω.

-Μάνα κ' ἡ φτώχεια εἶναι κακὴ μάτ' ἔχει κατηφρόνια.

-Γὰ πλούτη τὰ ἐδοκίμασα, περᾶσαν μὲ τὰ χρόνια.

-Μέσα στὸ λόγκο ἡ δύστυχοιζοῦμε κ' ἡμεῖς σὰν λύκοι,
Ἄπ' τὸν καιρὸ ποῦ χάλασε τὸ ἔρμον τὸ Γαρδίκι.

Ἦ δυστυχία μου! Ἦ δυστυχία! Ὁ κόσμος θὰ χαλάσῃ!
Καὶ ποιὸν ἐμελετήσανε;

Τὸ Βάγια τὸ Θανάση

-Κ' ἐγὼ εἴμ' ἡ γυναῖκά του. Κάμετε τὸ σταυρὸ σας
Πάρτε λιβάνι, κάψετε νὰ διώξτε τὸν ἐχθρὸ σας.

Ἐφές τὴ νύχτα ἐμπήκ' ἐδῶ, ἐστάθηκε σιμά μου...
Σχωρέσε τότε, Χριστιανοί, κλαῖψτε τὴ συφορὰ μου.

Πέρνει τὸ λόγκο. Τὸ παιδί κ' ἡ μάν' ἀνατριχιάζουν,
Καὶ τὸ σκυρότους κάμνοντας τρέμουν ποῦ τὴν κυτ-
[τάζουν.

Ο ΔΗΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙ ΤΟΥ.

Πολλάκις συμπτώσεις ἀπλούσγεται ἀποδίδονται παρά τοῦ λαοῦ εἰς ὑπερφυσικάς αἰτίας. Ὁ θάνατος μάστιγας τῶν ἐξόχων πολεμικῶν συνοδεύεται σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ παραδόξου τινὸς συμβάντος. Τὰ ὑπερτεύοντα αὐτοὺς κτήνη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θνήσκουσιν, ὀλίγων μετ' αὐτοὺς ἀποποιούμενα τὴν τροφήν καὶ ποθοῦντα τὸν κύριόν των. Ὁ ἵππος τοῦ Καρριώτου δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῆ οὐδένα ποτὲ ἄλλον ἐπὶ τῶν νύκτων του μέχρι οὗ καὶ ἐτελεύτησε.

Οἱ κλέφται, ἐξωσμένοι τὰ ὄπλα ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ οὐδέποτε παραιτοῦντες αὐτὰ, φυσικὸν ἦτο ν' ἀγαπῶσιν αὐτὰ μέχρι λατρείας. Δὲν εἶναι σπάνιον ν' ἀπαντήσῃ τις εἰς τὴν δημοτικὴν αὐτῶν ἱστορίαν ἀνήκουστα κατορθώματα, ἐνίοτε δὲ καὶ τρομερὰ κακουργήματα πρὸς κατάκτησιν ἢ ἀνάκτησιν ὄπλου τινὸς γνωστοῦ καὶ περιφήμου.

Ὁ ἔρωσ αὐτῶν ἐμεγαλύνετο τόσον, ὥστε ἐδάπτισον αὐτὰ ὡς ἰδιά των τέλνα. Ἐφήρμοζον δ' ἐπ' αὐτῶν ἡ ἐφεύρισκον ὀνόματα πάντη περίεργα.

Ἔχω εἰς χεῖράς μου γιαταγάγιον ἐπωνομαζόμενον Β ρ υ κ ὀ λ α κ α ν. Γνωρίζω σπάθη καλουμένην Μ α υ ρ ο ὄ χ ο ν. Ὁ δὲ περίφημος Χρήστος Μιλιώνης ἔδωκε τῶνομά του εἰς τὸ τρομερόν του ὄπλον, ὅθεν καὶ μελλιόνια εἶδος πυροβόλων ἐχόντων τὴν μορφήν καὶ τὴν ἀξίαν ἐκεῖνου.

Τίς δὲν ἐγνώριζε τὸ ὄπλον τοῦ Παλαιοπούλου ἐπὶ Ἀλῆ Πασᾶ, ἀλάνθαστον βροντοφώνον; Ἐνόμιζον αὐτὰ ἔμφυχα καὶ συνδιελέγοντο πρὸς ἐκεῖνα. Τὰ ἐκόσμου ὡς ἐρευμένους των καὶ θνήσκοντες ἤθελον αὐτὰ πλησίον των ἐντὸς τοῦ τάφου.

Εἶναι ὠραία ἡ λατρεία αὐτῆ ἐνὸς πολεμιστοῦ!

Ο ΔΗΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙ ΤΟΥ.

Ἐγέρασα, μωρὲς παιδιὰ. Πενήντα χρόνους κλέφτης
Τὸν ὕπνο δὲν ἐχόρτασα, καὶ τῶρ' ἀποσταμένος
Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἐσρέφεψ' ἡ καρδιά μου.
Βρῦσι τὸ αἶμα τῶχυσσα, σταλαματιὰ δὲ μένει.

Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Κόψτε κλαρὶ ἀπ' τὸν λόγχο
Νᾶναι χλωρὸ καὶ δροσερὸ, νᾶναι ἀνθοὺς γεμάτο,
Καὶ στρῶσε τὸ κρεββάτι μου καὶ βάλτε με νὰ πέσω.

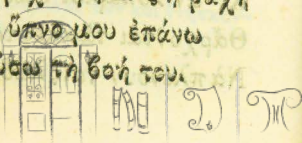
Ποιὸς ξέρει ἀπ' τὸ μνημῆμά μου τί δένδρο θὰ φυτρώσῃ!
Κι' ἂν ξεφυτρώσῃ πλάτανος εἰς τὸ ἴσκιον τοῦ ἀποκάτω,
Θάρχονται τὰ κλεφτόπουλα τᾶρματα νὰ κρεμᾶνε.
Νὰ τραγουδοῦν τὰ νιώτα μου καὶ τὴ παλληκαριά μου.

Κι' ἂν κυπαρίσι ὦμορφο καὶ μαυροφορεμένον,
Θάρχονται τὰ κλεφτόπουλα τὰ μῆλά μου νὰ πέρνουν
Νικηλὰς τῆς λαβωματιαῖς, τὸ Δῆμον νὰ σχωρᾶνε.

Ἐφαγ' ἡ φλόγα τάρματα, οἱ χρόνοι τὴν ἀνδρείαά μου.
 Ἦρθε κ' ἐμένα ἡ ὥρα μου. Παιδιά μου μὴ μὲ κλαῖψτε.
 Ἦνδρειωμένου ὁ θάνατος δίνει ζωὴ στὴ νιώτη.
 Σταθῆτ' ἐδῶ τριγύρω μου, σταθῆτ' ἐδῶ σιμά μου,
 Τὰ μάτια νὰ μοῦ κλείσετε, νὰ πάρτε τὴν εὐχή μου.

Κ' ἐν' ἀπὸ σὰς τὸ νιώτερο ἄς ἀνεβῆ τὴ βράχη,
 Ἄς πάρῃ τὸ τουφέκι μου τ' ἄξο μου καρυσόφυλλι,
 Κ' ἄς μοῦ τὸ ῥίξῃ τρεῖς φοραὶς καὶ τρεῖς φοραὶς ἄς σκούξῃ
 «Ὁ Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει».
 Θ' ἀνασενάξ' ἡ λαγκαδιὰ, θὰ νὰ βογγύξῃ ὁ βράχος
 Θὰ βαργομήσουν τὰ σοιχιά, ἡ βρύσαις θὰ θολώσουν
 Καὶ τ' ἀγεράκι τοῦ βουνοῦ, ὅπου περνᾷ δροσάτο,
 Θὰ ξεψυχήσῃ, θὰ σβυστῇ, θὰ ῥίξῃ τὰ φτερά του
 Για νὰ μὴ πάρῃ τὴ βοῆ ἄθελα καὶ τὴ φέρῃ
 Καὶ τὴν ἐμάθη ὁ Ὀλυμπος καὶ τὴν ἀκούσῃ ὁ Πίνδος
 Καὶ λυόσουνε τὰ χιόνια τους καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγχοι.

Τρέχα, παιδί μου, γλήγορα, τρέχα ψηλὰ σ' ἡ βράχη
 Καὶ ῥίξε τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὕπνο μου ἐπάνω
 Θέλω γιὰ ὕστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴ βοῆ σου.

Ἐτρεξε τὸ κλεφτόπουλο, σὰν νάτανε ζαρκαδι,
 Ψηλὰ σ' ἡ βράχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φοραὶς φωνάζει
 «Ὁ Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει».
 Κ' ἐκεῖ ποῦ ἀντιβούσανε οἱ βράχοι τὰ λαγκαδιὰ,
 Ῥίχνει τὴ πρώτη τουφεκιὰ, κ' ἔπειτα δευτερόναι.
 Στὴν τρίτη καὶ τὴν ὕστερη, τ' ἄξο τὸ καρυσόφυλλι
 Βροντᾷ, μουγκρίζει σὰν θεριό, τὰ σωθικά του ἀνοίγει,
 Φεύγει ἀπ' τὰ χέρια, σέρνεται στὸ χῶμα λαθωμένο,
 Πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸν κρεμῶ, χάνεται πάει, πάει.

Ἄκουσ' ὁ Δῆμος τὴ βοῆ μὲς τὸν βαθὺ τὸν ὕπνο,
 Ἦνγνὸ του χεῖλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια.
 Ὁ Γέρο Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει.
 Ἦνδρειωμένου ἡ ψυχὴ τοῦ φοβεροῦ τοῦ Κλέφτη
 Μὲ τὴ βοῆ τοῦ τουφεκιοῦ στὰ σύγγενφ' ἀπαντιέται
 Ἄδερφικὰ ἀγκαλιάζονται, χάνονται, σβυῶνται πάντα.

Ο ΚΙΤΖΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΑΚΙ.

Σ ένα κοντρί θεόχτιστο κάθετοι διπλοπόδι
Ένας γεροπαλλήκαρος, ό Κίτζος ό Σουλιώτης.
Έχει τήν τρίχα κάτασπρη σάν τήν κορφή του Πίνδου.
Πόσαις αντάραις και χιονιαῖς τ' άσπρίσαν τό κεφάλι!
Μέ τώνα χέρι έχάιδευεν όλόχρυσα πιστόλια,
Μέ τάλλο χέρι του έστριφεν άσπρο, μακρύ μουστάκι.
Έμπρός σή φουσανέλλα του κοίτεται ξαπλωμένο
Ένα μιλλιόνι ξακουστό, πάστραφτε σάν άστέρι.
Σάν όχεντρα φαρμακερή πού καρτερεῖ νά κρούξη,
Έδειχνε τό κεφάλι του τό δαμασκι σπαθί του,
Κουλουριασμένο κι άγρυπνο κρυμμένο σή φλοκάτη.
Ωχ! νάμουναμές τή καρδιά του Κίτζου του Σουλιώτη,
Νά μέτραγα τούς χτύπους της νάνοιωθα τή λαχτάρα!

Τά μάτια του κατάμαυρα, σήν Κιάφα καρφωμένα,
Βράζουνε μέσ τό δάχρυ τους και σάζουνε φαρμάκι.
Έκύτταζε κ' εκύτταζε! Τό αίμ' άπ' τή καρδιά του
Σάν άγριο κώμα χύνεται, τά στήθια του πλακόνει.
Έφούσκωσαν ή φλέβαις του σά φεδια τή λαϊμό του.

Και λές θά τότε πνίξουνε. Μέ μιᾶς αναστενάξει...
Τί σεναγμός ήταν εκείός· ξυπνά και πεθαμένους!

Ένα γεράκι εδιάβαινε ψηλά ψηλά σ' άγέρει
Και σαματάει τό φτερό και κάθετοι μπροστά του.

-Κίτζο Σουλιώτη, εδιάβαινα, επήγαίνα στή Δύσι,
Και σ' άκουσα πού στέναξες κ' ήλθα νά σε ρωτήσω.
Πές μου και σὺ τόν πόνο σου, πές μου τή δυσυχιά σου.
Πουλι δέν εἶμαι τής χαράς, εἶμαι πουλι θανάτου.

-Ήετα, γεράκι, διάβαινε. Έσύ ψηλά στα γνέφη
Έχεις φτερά τήν άστραπή, φωλιά τ' άστροπελέκι,
Και δέ γνωρίζεις σίδερα και δέ φοβάσαι άφέντη.
Ήετα, γεράκι, διάβαινε, κι' αν πᾶς πέρα στή Δύσι,
Και δέν σου κάψουν τά φτερά και κόψουνε τά νύχια,
Πές τους πῶς μ' ήυρες μοναχό πού κύτταζα τό Σουλι,
Που κύτταζα τή σάχτη του κ' έκλαιγα τήν έρμιά του.

-Οί πεθαμένοι θά σκωθοῦν στήν άλλη παρουσία,
Τώρα γηρούω ζωντανούς. Τρέχα, Σουλιώτη, τρέχα.
Η μάνα μας έξύπνησεν άπ' τόν βαθύν τόν ύπνο
Και τούς άπ' τόν μνημα της φωνάζει στα παιδιά της

Τὸ χέρι νὰ τῆς δώσουνε τὴν πλάκα νὰ σηκώσῃ.
Πέταξε, ἀνέβα σὸ βουνό, ν' ἀκουρμαστῆς, ν' ἀκούσῃς,
Νὰ ἰδῆς τὴ νεκρανάσταση νὰ ζεσαθῇ ἡ καρδιά σου.

- Ἐχεις ἀνθρώπινη λαλιά καὶ δὲν μοῦ λές ποιὸς εἶσαι.
- Κίτσο Σουλιώτῃ πιστέφε, εἴμ' ἡ ψυχὴ τοῦ Ῥήγα.
- Ἡ Δύσι σὲ παράδωκε καὶ σὺ στὴ Δύσι τρέχεις;
- Σὰ ἰδῆ πῶς μὲ σταυρώσανε κ' ἡ Δύσι θὰ πιστέψῃ.

Χτυπάει, ἀνοίγει τὰ φτερά, χάνεται τὸ γεράκι.
Ἐβῆκε μὲς τὰ σύγνεφα, διαβαίν' ἀπὸ τὴν Πάργα
Καὶ χαμηλώνει τὸ φτερό νὰ ἰδῆ τὴ σταύρωσή της.
Τὴν εἶδε κ' ἀνατρίχιασε, ἐσπάραξ' ἡ καρδιά του!
Τὸ φονικὸ τάνελπιστο τοῦ τῶχαν μαρτυρήσῃ
Κ' ἐκεῖνος δὲν τὸ πιστέφε κ' ἦλθε νὰ ἰδῆ τὸ μνήμα.
Ἀρπάζει μὲς τὰ νύχια του τῆς κυτριάς τὰ φύλλα
Γ' ἀγκάλιασε σὰν ὄρφανὰ, σὰν τὰ παιδιὰ τῆς Πάργας,
Κ' ἐπήγανε σ' ἡν ξενιτεῖα νὰ κλάψουν τὸν καυμὸ τους.

Σουλιώτῃ, μὴ τοῦς καρτερεῖς. Πῶς εἶξέρ' ἀνθάγουρῖσούν
Σύρε στὴ μαῦρη μάνα σου, σύρε καὶ σὺ νὰ δώσης
Τ' ἀνδρεία σου γεράματα, τὸ ἔρμιο σου κουφάρι
Καὶ πῆσε ν' ἀποκοιμηθῆς. Ὁ ἀνάστηθ' τὸ Σούλι.

Ο ΣΑΜΟΥΗΛ.

Ὁ μοναχὸς οὗτος, τοῦ ὁποίου ἐτόλμησα νὰ βιηθῶ τὸν θά-
νατον, εἶναι τὸ τελευταῖον ὀλοκαύτωμα, τὸ ὁποῖον αὐτοπροαιρέ-
τως προσφέρεται ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν
τελευτᾷ τὸ Σούλι. . . τὸ Σούλι ἀφρημαγμένον ἤδη καὶ ἀγωνισθόν.

Ὅτε διὰ τῆς ἐπιμονῆς, καὶ πολλῶν μάλλον τῆς προδοσίας τοῦ
Πῆλιου Γκούση καὶ τοῦ Κουτζονίκα, ὁ Μουχτάρ καὶ ὁ Βελῆς,
οἱοὶ Ἀλῆ τοῦ Τεβελενλή, ἐπέτυχον πολλοὺς μὲν νὰ καταστρέ-
ψωσιν, ἄλλους δ' ἐκ τῶν Σουλιωτῶν ν' ἀπομακρύνωσι, μόνος ἀπέ-
μεινεν ὁ ἱερομόναχος Σαμουὴλ, ἀκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ
ταφῇ μετὰ τῆς γλυκυτάτης αὐτοῦ πατρίδος.

Ἀνὴρ ἀδάμαστος, ἀκαταμάχητος, μέχρι μανίας ἐραστής τῶν
ἐλευθέρων βράχων του, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀφιερωμένος εἰς τὰ
θεῖα, θαυμασίως πως ἦγονεν ἐν ἑαυτῷ τὸν διπλοῦν χαρακτήρα
τοῦ πολεμιστοῦ καὶ τοῦ ἱερέως.

Ἦτο τὸ τελευταῖον νῆμα, ἀφ' οὗ ἐκρέματο τὸ τρισάθλιον Σούλι
κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Διὸ καὶ ἀνεκινήθη
τότε ὀμοθυμαδὸν πολεμάρχος καὶ εἰς αὐτὸν μόνον διεπιστεύθη
ἡ ἐσχάτη ὑπεράσπισις. Ἀπαυθῆσαντες πλέον οἱ λέοντες ἐκεῖνοι
ἤλπιζον ἴσως ἐπὶ τῆς πίεσις τοῦ Σαμουὴλ ἤθελε βεβαίως τοὺς σώσῃ,
ἂν ἡ ἀνδρεία του δὲν ἤθελεν ἀρκέσῃ μόνῃ.

Εἰς τὴν αἱματηρὰν καὶ φονικωτάτην ἐφοδὸν τῶν Ἀλβανῶν εἰς

τὸ Κράσιον ἀνεδείχθη ὁ Σαμουὴλ ἄγγελος θανάτου. Καὶ ὅτε
ἀποκρίθη ἐπὶ τῆς ἐρώσεως, τότε ἔθετε τὸ σῶμά του φραγμὸν
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑἬΘΕΟΥΠΟΥ

ἀνυπέροχτον μεταξύ τοῦ σμήνου τῶν Ὀθωμανῶν καὶ τῶν ὀλίγων ἐπιβιωσάντων Σουλιωτῶν, δυνηθέντων οὕτω νὰ ὀπισθοχωρήσωσι καὶ διαφύγωσι τὴν μάχαιραν καὶ τὰ μαρτύρια.

Ἄφ' οὗ τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα ἐρείπια ἦσαν ἔξω κινδύνου, ὁ Σαμουὴλ μαχόμενος πάντοτε, μετὰ πέντε μόνον συνεταίρων ἐπρόφρασε καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ Κοῦγκι, πύργον κτισμένον ἐπὶ ἀποτόμου βράχου, ἀποθήκην πυρίτιδος καὶ ὄπλων. Τὸν πύργον τοῦτον, ἐν τὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε καὶ ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ἡ πατρὶς παρέδωκεν εἰς τὰς ἱεράς αὐτοῦ χεῖρας καὶ ὁ μοναχὸς εἶχεν ὁμολογή τὸν ὄρκον τοῦ θανάτου ὅτι οὐδεμίᾳ οὐδέποτε ἀνθρωπίνῃ δυνάμει ἤθελε διάσῃ αὐτὸν νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ.

Περικυκλωμένοι πανταχόθεν ὑπέμεινον ὁ Σαμουὴλ ὅσα ἀνθρωπίνῃ καρτερίᾳ ἠδύνατο νὰ ὑπομείνῃ. Τὰ πολεμοφόδια ἐφείροντο ἀφ' ὧρας εἰς ὧραν. Κεχημηκότες, τραυματισμένοι, οὐδὲ σαγόνᾳ ὕδατος εἶχον πλέον ἵνα ὀροσίωσι τὰ κατάξηρα καὶ φλογισμένα χεῖλη των. Ἡ στιγμή τῆς ἀγωνίας εἶχε φθάσῃ. . . Κλίνατε τὸ γόνυ καὶ τὰς κεφαλὰς, σεῖς οἱ πιστοὶ, δεόμενοι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἐκείνων! . .

Τῆ δεκάτῃ ἐβδόμῃ Δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τρίτου ἔτους, ἡμέρᾳ προσευχῆς καὶ νηστείας εἰς τὸ νέον Ἑλληνικὸν μαρτυρολόγιον, ὁ ἱερομόναχος Σαμουὴλ μετὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ Πεντάδος ἀνίπτανται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ περύγων πυρὸς καὶ στεφανοῦνται ὑπὸ τοῦ Ὑψίστου ὡς μάρτυρες θανόντες ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.

Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, τελευταῖος ἡμῶν αὐτοκράτωρ, καὶ Σαμουὴλ ὁ ἱερομόναχος, τελευταῖος τῶν Σουλιωτῶν πολέμαρχος. Ὁ πρῶτος, ἀρχηγὸς καὶ κεφαλὴ ἡρωτικῆρα

σμένης αὐτοκρατορίας, γενναίως κατηνάλωσε τὸν βίον μαχόμενος ὑπὲρ τοῦ γέμματος τοῦ. Ἀνατολὴ καὶ Δύσις ἦσαν μάρτυρες τῆς μονομαχίας, εἰς ἣν Μωάμεθ ὁ δεῦτερος τὸν εἶχε προκαλέσῃ. Περίον τῆς μάχης ἦτο τὸ Βυζάντιον. Τὸ Βυζάντιον! . . ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὁ ἀπόκρυφος παλμὸς τῆς καρδίας μας. Ποία ἑλληνικὴ ψυχὴ δὲν ἤθελεν ἐξαφθῆ εἰς τὴν συμπλοκὴν ἐκείνην;

Ὁ δεῦτερος, ἀγέρωχος, ἄκαμπτος, πτωχὸς δημοκράτης, μόνος μετὰ τοῦ Θεοῦ του καὶ τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἔρωτός του, μακρὰν τοῦ κόσμου, ἐπὶ ἀποτόμου βράχου, μὴ μεριμνῶν περὶ μελλούσης δόξης, αὐτόχειρ καταστρέφεται καὶ οὐδὲ τὸ πτώμα ἀφίνει εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων.

Ὁ θάνατος τοῦ αὐτοκράτορος ἐξέπληξε τὴν οἰκουμένην ἡ θυσία ἐνὸς καλογήρου ἔμεινε θαμμένη εἰς τὸ σκότος τοῦ παρελθόντος. Ὁ πολυτελής μανδύας ἀπέκρυψε διὰ τῆς λάμπειός του τὸ εὐτελές καὶ πενιχρὸν βᾶτον. Παράνομος θαθμολογία, ἥτις δὲν ἔπρεπε νὰ ἐκτείνεται καὶ πέραν τοῦ μνήματος!

Δόξα καὶ τιμὴ τῇ Κωνσταντίνῳ! Ἄλλ' ἀποδοθήτω καὶ εἰς τὸν πτωχὸν Σαμουὴλ, τὸν δημοκράτην πολέμαρχον, ἡ λατρεία, τὴν ὅποιαν ἀπὸ τοσοῦτων χρόνων ὀφείλομεν πρὸς αὐτόν.

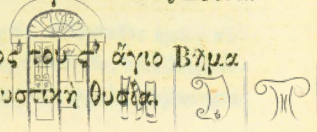
Ο ΣΑΜΟΥΗΛ.

Καλόγερε, τί καρτερείς κλεισμένος μές τὸ Κοῦγκι;
 Πέντε νομάτοι σώμειναν κ' ἐκεῖνοι λαβωμένοι,
 Κ' εἶναι χιλιάδες οἱ ἐχθροὶ ποῦ σ' ἔχουνε ζωσμένοι.
 Ἐλα νὰ δώσης τὰ κλειδιά, πέσε νὰ προσκυνήσης,
 Κι' ἀφέντης ὁ Βελήπασας δεσπότη θὰ σέ κάμη.

Ἐτζι ψηλά ἀπὸ τὸ βουνὸ φωνάζει ὁ Πῆλιο Γκούσης.
 Κλεισμένος μές τὴν ἐκκλησὰ θρίσκει ὁ Σαμουήλης,
 Κι' ἀγέρας πέρνει τὴ φωνὴ τοῦ Πῆλιου τοῦ προδότη.

Χωρὶς ψαλμοὺς καὶ θυμιατὰ χωρὶς φωτωχυσία,
 Γονατισμένοι, σκυθρωποὶ, μπρὸς τὴν ὠραία Πύλη,
 Πέντε Σουλιώταις στέκονται μὲ τὸ κεφάλι κάτω·
 Βουβοὶ, δὲν ἀνασαίνουνε καὶ βλέπεις κάπου κάπου
 Ὅπου ἓνα χέρι σκόνεται καὶ κάνει τὸ σταυρὸ του.
 Ἀκίνητα στὸ μάρμαρο σέρνονται τὰ σπαθιά τους,
 Σπαθιά ποῦ τόσο ἐδούλεψαν γιὰ τὸ γλυκό τους Σοῦλι!

Δὲ φαίνεται ὁ καλόγερος· μόνος τὸν σ' ἅγιο Βῆμα
 Προσεύχετο κ' ἐτοίμαζε τὴ μυστικὴν θυσίαν.

Σφιχτὰ, σφιχτὰ στὰ χέρια του ἐβάστα τὸ ποτήρι·
 Καὶ μύρια λόγι' ἀπόκρυφα ἔλεγε τοῦ Θεοῦ του.
 Τὰ μάτια κατακόκκινα ἀπ' ταῖς πολλαῖς ἀγρόπνιαις,
 Ἐκύτταζαν ἀκίνητα τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα.
 Τί θάλασσα ποῦ κύματα ἔχει κρυφαῖς ἐλπίδες! . . .
 Σιγατὲ βρόντοι τουφεκιῶν, πᾶψτε φωναῖς πολέμου,
 Κι' ὁ Σαμουήλ τὴν ὕστερη τὴν Κοινωνία θὰ πάρη.

Κι' ἐκεῖ ποῦ κύτταζ' ὁ παπᾶς τὴ Σάρκα τοῦ Θεοῦ του,
 Ἐκύλισ' ἀπ' τὰ μάτια του τοῦ ποτηριοῦ τὰ σπλάγγνα
 Σὰν τὴ δροσοῦλα διάφανο κρυφὰ κρυφὰ ἓνα δάκρυ.
 -Θεέ μου καὶ πατέρα μου, θαμμένος ἐδῶ μέσα
 Ἐδίψασα. Χωρὶς νερὸ ἡ θεία κοινωνία σου (α)
 Θὰ ἔμην' ἀτελείωτη. Δέξου, γλυκέ μου Πλάστη,
 Αὐτὸ τὸ μαῦρο δάκρυ μου, μὴ τὸ καταφρονέσης·
 Ἀμόλυτο καὶ καθαρὸ, βγαίν' ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια·
 Δέξου το, Πλάστη, δέξου το, ἄλλο νερὸ δὲν ἔχω.

Ἦτανε ἥλιος κ' ἔλαμψε τὸ ἱερὸ τὸ σκεῦος.
 Τὸ αἷμα ἐξεστάθηκε, ἄχινισε ζωντανεύει.

(α) Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ ζεῖον ὕδωρ εἶναι στοιχείον ἀπαραίτητον
 Ἐκείνου τοῦ Θεοῦ τοῦ μυστηρίου.
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΠΟΥ

Ἀναγαλλιάζει ὁ Σαμουὴλ ποῦ εἶδε τὴ Θεία Χάρι
Καὶ τρέμοντας ἀγκάλιασε τὸ Θεϊκὸ Ποτῆρι
Καὶ τῶσφιξε στὰ χεῖλη του κι' ἄκουσε ποῦ χτυποῦσε,
Σὰν νάτανε λαχταριστὴ καρδιά, ζωὴ γιομάτη.

Ἄνοιγ' ἡ Πύλη τοῦ ἱεροῦ, σκύφτουν τὰ παλληκάρια·
Τὰνδρειωμένα μέτωπα τὸ μάρμαρο χτυπᾶνε.
Καὶ καρτεροῦν ἀκίνητα τοῦ γέροντα τὰ λόγια.

Ἐπρόβαλ' ὁ καλόγερος. Τὸ πρόσωπό του φέγγει
Σὰ χιονισμένη κορυφὴ στοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμπη.
Στὰ λαβωμένα χέρια του βαστοῦσ' ἓνα βαρέλι
Πῶκλειε μέσα θάνατο, φωτιά κι' ἀπελπισία.

Ἐκεῖνο μόνο τῶμενε, ἐκεῖνο μόνο φθάνει.
Ἐμπρὸς εἶν' ἡ Πύλη τοῦ ἱεροῦ μονάχος του τὸ ζένει
Καὶ τρεῖς φοραῖς τὴ βυλὸ γησε καὶ τρεῖς φοραῖς τὸ ὑχέται
Σὰν νάταν Ἁγία Τράπεζα, σὰ νάταν Ἄρτοφορί.
Ἐπίθωσε ὁ καλόγερος ἐπάνω τὸ ποτῆρι,
Καὶ σιωπηλὸς κι' ἀτάραχος ἀναψε θειαφοκέρι.

Τὰ γόνατά του ἐχτύπησαν ὀρμητικὰ τὴν πλάκα,
Ἐσήκωσε τὰ χέρια του, τὸ πρόσωπό του ἀνάφτει,
Κι' οἱ πέντε τὸν ἐκτύτταζαν βουβοὶ μέσα στὰ μάτια.

Ἡ δέησις.

Πατέρα μου, σ' ἐδοῦλεψα
Πιστὰ σαράντα χρόνια,
Καὶ τώρα στὰ γεράματα
Μοῦ δίνεις κατηφρόνια!
Τὸ θέλημά σου ἄς γενῆ!
Λυπήσου μας, σπλαγχνίσου
Καὶ πᾶψε τὴν ὀργή σου.

Σ' ἐσένα, σὰν ὠρφάνεψα,
Ἐδωκα τὴν ψυχὴ μου,
Τὸ Σοῦλι μου τ' ἀγκάλιασα
Στὸ κόσμον γιὰ παιδί μου . . .
Τώρα τὸ Σοῦλι τῶχασα . . .
Ἦλθ' ἡ στερνὴ μου μέρα,
Θάλω σ' ἐσὲ πατέρα.

Μέτρησε πόσοι ἐμείναμε!
Οἱ ἄλλοι πεθαμμένοι
Μὲς τὰ λαγκάδια σέρνονται
Νεκροὶ καὶ λαβωμένοι!

Σέπονται τὰ κουφάρια
Στοῦ λόγκου τὰ χορτάρια.

Ὅρνια καὶ λύκοι ἐχόρτασαν
Τὰ μαύρα κρέατά μας.
Συχώρε σε, συχώρε σε,
Πλάστη, τὰ κρίματά μας!
Καὶ τώρα ποῦ θὰ νάλθωμε
Κ' ἡμεῖς στὴν ἀγκαλιά σου,
Δέξου μας σὰν παιδιά σου.

Καὶ κύτταξε τὰ χέρια μας
Τώρα σ' ἐσέ σκωμένα,
Πῶς εἶν' ἀπὸ τὸ ἄπιστο
Τὸ αἶμα λαιρωμένα,
Κ' εὐχαριστήσου, Πλάστη μου,
Καὶ πὲς-Εὐλογημένοι
Πιστοὶ μου ἀνδρειωμένοι -

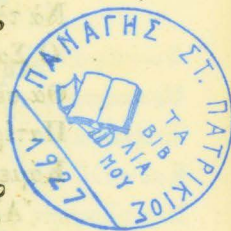
Τώρα τὸ Σοῦλι ἀπέθανε·
Δὲν ἔμειν' ἓνα χέρι
Ποῦ νὰ μπορῇ στὰ δάχτυλά του
Νὰ σφιξῇ τὸ μαχαίρι·

Πατέρα παντοδύναμε,
Γενοῦ σ' ἐμᾶς πατρίδα,
Ἄλλη δὲν ἔχω ἐλπίδα.

Ἐκεῖ ψηλά στὸ θρόνο σου
Στὴν τόση βασιλεία,
Δῶσε σ' ἐμᾶς τοὺς δύστυχους
Μικρὴ μιὰ κατοικία,
Νὰ μοιάξῃ μὲ τὸ Σοῦλί μας,
Καὶ δῶσέ μου ἓνα βράχο
Κ' ἐκεῖ τὸ Κοῦγκι νάχω.

Χῶμα στὸ Σοῦλι ἐλεύθερο
Γιὰ νὰ ταφῶ δὲ μένει·
Ἐλέησόν με, πλάστη μου,
Συχώρε σε νὰ γένη
Τὸ Κοῦγκί μου, ἡ ἐκκλησιά,
Τὸ ἱερό σου Βῆμα,
Τοῦ Σαμουήλ τὸ μνήμα.

Ἐδῶ ποδάρι ἄπιστα,
 Ποτέ δὲ θὰ τολμήσῃ,
 Ποτέ. . . τὸ εἶπα, τ' ὤρκισα,
 Τὸ Κοῦγκι νὰ πατήσῃ.
 Μαζί μου πέρνω τὰ κλειδιά,
 Πλάστη μου δὲν τάφινω,
 Οὔτε σ' ἐσὲ τὰ δίνω.

Ἐκεῖ ψηλὰ στὸν οὐρανὸ
 Νὰ τὰ φορῆ στὴ μέση
 Ὁ Σαμουήλ ὁ δουλὸς σου
 Θὰ σὲ παρακαλέσῃ.
 Πατέρα μου, μὴ πειραχθῆς,
 Κάμε μου αὐτὴ τὴ χάρι
 Ἄλλος νὰ μὴ τὰ πάρῃ.

Καὶ τώρα, τώρα πᾶκουσες
 Τὸν πόνο, τὸν καῦμό μας,
 Δέξου μας καὶ θ' ἀφίσωμε
 Τὸ Σοῦλι τὸ γλυκὸ μας.
 Τὸ Σοῦλι, ἄχ! πῶς τῶγασα!
 Ψυχὴ μου μὴ δακρῶσῃ.
 Εἰν' ὦρα νὰ τάφῃσῃ.

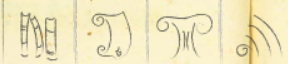
Κιὰ πλὸνονταστὰ χέρια τοὺς οὐς πέντε τοῦ συντρόφου;

-Θεέ μου πολυέλεε!
 Τώρα ποῦ θὰ ν' ἀφήσω
 Τὸν κόσμον, καὶ στὸν ἴσκιό σου
 Θαῶθ' ὁ φτωχὸς νὰ ζήσω,
 Μιὰ χάρι θέλω, πλάστη μου·
 Τὰ πέντε τὰ παιδιά μου
 Νὰ τάχω συντροφιά μου.

Τὰνάθρεφα στὸν κόρφο μου·
 Γιὰ ιδέ τα τὰ καῦμένα,
 Ἄλλονε δὲν ἀγάπησαν
 Παρὰ ἐσὲ κ' ἐμένα.
 Παιδιά μου, μὴ δειλιάζετε,
 Νᾶχετε τὴν εὐχή μου. . .
 Θὰ ζήσετε μαζί μου.

Σταλαματιὰ, σταλαματιὰ τὰ δάκρυά τοὺς πέφτουν
 Κ' ἡ πλάκα ποῦ τὰ δέχεται ραγίζεται καὶ τρίχει.
 Παράπονο τοὺς ἐπίασεν, ὄχι θανάτου φόβος,
 Κὼτ' ἔλασον ἐς Ὁ Σαμουήλ, εἰς τῶνα τοῦ τὸ χέρι.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ
 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ,
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

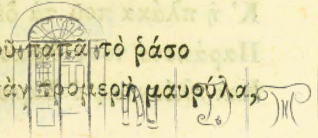
Τὸ ἱερό Ποτήρι του καὶ σάλλο τῆ λαβίδα,
 Ἄρχηνισε τὴν Κοινωνιὰ τοῦ πλάστη νὰ μεράζη.
 Ὁ πρῶτος ἐμετάλαβε, μεταλαβαίνει κι' ἄλλος,
 Τὴν ἔδωσε στὸν τρίτονε κι' ὁ τέταρτος τὴν πέρνει
 Καὶ φθάνει ὡς τὸν ὕστερο καὶ τοῦ τήνε προσφέρει.
 Κ' ἐκεὶ ποῦ ἔψαλλ' ὁ παπᾶς μὲ τῆ γλυκειὰ φωνή του

«Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ
 »Σήμερον υἱὲ Θεοῦ» ...

Φωναὶς ἀκούονται, χτυπιαῖς, ἀλλαλαγμὸς, ἀντάρα.
 Πλακώσανε οἱ ἄπιστοι, καλόγερε τί κάνεις; ...
 Ἐσήκωσε τὰ μάτια του ὁ Σαμουὴλ στὸν κρότο
 Καὶ στάζ' ἀπ' τῆ λαβίδα του ἐπάνω στὸ θαρέλι.
 Μιὰ φλογερὴ σαλαματιὰ ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὸ γαῖμα. . .
 Ἄστροπελέκια ἐπέσανε, βροντάει ὁ κόσμος ὅλος
 Λάμπει σ' ἀγνέφ' ἡ ἐκκλησιὰ, λάμπει τὸ μαῦρο Κοῦγκι.
 Τὶ φοβερὴ κεροδοσὰ πῶλαβε στὴ θανή του
 Τὸ Σοῦλι τὸ καχότυχο, καὶ τί καπνὸ, λιβάνι! . .

Ἀνέβαινε στὸν οὐρανὸ καὶ τοῦ παπᾶ τοῦ ράσο
 Κι' ἀπλώθηκε, κι' ἀπλώθηκε σὰν προμεση μαυροῦλα,

Σὰ σύγνεφο κατὰμαυρο κ' ἐθόλωσε τὸν ἥλιο.
 Κ' ἐν ᾧ τάνεβαζ' ὁ καπνός, κ' ἐν ᾧ τὸ συνεπέρνει,
 Τὸ ράσο πάντ' ἀρμένιζε κ' ἐδιάβαινε σὰ Χάρος,
 Κ' ἐκεῖθεν ὁποῦ διάβηκε ὁ φλογερός του ἴσκιος,
 Σὰν νάταν μυστικὴ φωτιὰ ἐρόγγιζε τὸ λόγχο.
 Καὶ μετὰ τὰς πρώταις ἀσφραφιαῖς καὶ μετὰ πρωτοβρόγια
 Χλωρὸ χορτάρι φύτρωσε, δάφναις, ἐλθαῖς, μурτοῦλαις
 Ἐλπίδες, νίκαις καὶ σφαγαῖς, χαραῖς κ' ἐλευθερία.

ΤΟ ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟ.

Εἰς τὸν βαρὺν τὸν ἴσκιό σου, μαῦρό μου κυπαρίσσι
Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα θὰ νάλλῃ νὰ καθίση,
Ἐνας πατέρας πᾶχασεν ὤμορφη θυγατέρα.
Τήνε γυρεύει ἐδῶ κ' ἐκεῖ, τὴ νύχτα τὴν ἡμέρα
Καὶ δέντῃ θρίσκει ὀδύστυχος. Ὅσους ῥωτᾷ τοῦλένε
Πῶς δὲν τὴν εἶδαν νὰ διαβῆ καὶ τὸν θωροῦν καὶ κλαῖνε.

Ἐπῆγε στὴν τριανταφυλιά
Ἐφῆς μὲ τὸ φεγγάρι.
Τῆς λέει, ἡ φιλενάδα σου
Μὴν ἦλθ' ἐδῶ νὰ πάρῃ
Τὰ ῥόδα σου νὰ στολισθῇ
Στὴν ἐκκλησιά νὰ πάῃ; ...
Κ' ἐκείνη τ' ἀπαντάει·

—Κάθε πρωτὴ τὴν ἐβλέπω
Ἵμορφη σὺν ἐμένα·

Μοῦ ἐμέτραε τὰ ῥόδα μου
Κι' ἂν ἔλειπε κανένα,
Μ' ἐμάλλονε καὶ μῶλεγε
Πῶς θὰ μὲ παραιτήσῃ
Καὶ δὲ θὰ μ' ἀγαπήσῃ.

Κ' ἐν ᾧ μ' ἐμάλλον' ἔκοβε
Τ' ἄνθη μου τὰ δροσάτα
Κ' ἐστόλιζε τὰ στήθια τῆς
Τ' ἄσπρα τὰ μυρωδάτα
Ἐκείνη μῶδιν' ὤμορφα,
Ἐγὼ τὴν ἐντροπή μου,
Λὲς κ' ἦταν ἀδελφή μου.

Πές μου, Πατέρα, πές μοῦ το
Μὴν εἶναι κακιωμένη
Καὶ σ' ἔστειλε γιὰ νὰ μοῦ πῆς
Πῶς τώρα κατεβαίνει·
Τρεῖς μέραις τήνε καρτερῶ
Μὲ τὸ φιλὶ στό στόμα

Πάει στο νυχτολούλουδο,
 Τό βλέπει μαραμμένο:
 -Γιατί λουλουδί μου εἶς' ἀχνά
 Καὶ παραπονεμένο·
 Δὲν σῶφερ' ἡ Μαρία σου
 Νεράκι ἀπὸ τῆ βρύση
 Ἐφές νὰ σὲ ποτίση;...

-Τὴ νύχτα, τὰ μεσάνυχτα
 Ἐκεῖ ποῦ καρτεροῦσα
 Νάληθ ἡ Μαρία νὰ μ' εὕρῃ
 Κ' ἔστεκα κι' ἀγρυπνοῦσα,
 Μέσα στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ
 Μοῦ φάνη πῶς τὴν εἶδα
 Πῶφευγα σὰν ἀχτίδα.

Κ' ἐνῶ κρυφομιλοῦσανε, ἀκούστηκε ἀπὸ πέρα
 Φωνὴ ποῦ μοιρολόγιαε κ' ἔλεγε στὸν πατέρα.

Τὴν ἐπεράσαν τέσσαροι
 Μὲς τάνθη ξαπλωμένη
 Ποιὸ μάτι δὲν τὴν ἐκρίαψε
 Ἐκεῖθε ποῦ διαβαίνει!

Ἐμπρὸς ἐπήγαιν' ὁ σταυρὸς
 Ὅπισω του οἱ παπάδες,
 Λιβάνια καὶ λαμπάδες.

Τὴν εἶδα, δύστυχε, κ' ἐγὼ
 Τὴν εἶδα τὴ Μαρία
 Δίπλα στὸ ξυλοκρέββατο.
 Δὲν πᾶς στὴν ἐκκλησία
 Νὰ θρῆς τὸ νεκρολίβατο
 Ὅπου καπνίζει ἀκόμα
 Στοῦ τάφου τῆς τὸ χῶμα;

Σύρε, πατέρα, νὰ τὴ ἰδῆς.
 Ἀπόψ' οἱ πεθαμμένοι,
 Μεγάλην ἔχουνε γιορτῆ,
 Καὶ βγαίνουν στολισμένοι
 Σὰν νιόγυφοι ἀπ' τὰ μνήματα
 Μὲ τᾶσπρα σάβανά τους
 Νὰ φᾶν τὰ κόλυβά τους.

Σὰν ἔλθουν τὰ μεσάνυχτα
 Τῶνίθι σὰν λαλήση
 Ἐπὶ καὶ κλάψε μοναχὸς.

Σιμά στο κυπαρίσσι.

Σήμερα ψυχασάββατο

Θαλθή στην αγκαλιά σου

Νά πάρη τὰ φιλιὰ σου.

Ἐπῆγε κ' ἐκαρτέρεσε

Πίσ' ἀπὸ τάγιο Βῆμα.

Ἦλθανε τὰ μεσάνυχτα...

Ἐσείστηκε τὸ μνήμα.

Βγαίν' ἡ Μαρία δόλολευκη,

Κ' ἐκεῖ ποῦ τὸν ἐφίλει

Ἄνάμεσα στὰ χεῖλη,

-Πατέρα μου, τοῦ λέει, γλυκέ,

Γιὰ ἰδὲς πῶς εἶμαι κρύα!

Ἄν ἦν ἀλήθεια π' ἀγαπᾷς

Τῆ μαύρη τῆ Μαρία,

Ἐλα μ' ἐμὲ στὸν τάφο μου,

Σκιάζομαι τὸ σκοτάδι

Μονάχη μου στὸν ἄδη.

Τὸ σάβανό μου εἶναι πλατὺ.

Γιὰ ἰδὲς το... μᾶς σκεπάζει!

Ἐλα' νὰ πᾶμε... κύπταξε,

Σχεδὸν γλυκοχαράζει...

Τρέμω... κρυβῶν... πάρε με...

Εἶμαι μικρὴ ἢ καυμένη

Νὰ μείν' ὠρφανεμένη.

Ἀγάλια... ἀγάλια... ἀκλούθαμε

Πατέρα, μὴ βαρέσης...

Εἶναι τὰ μνήματ' ἀνοιχτὰ

Βάστα με μὴ μοῦ πέσης.

Θυμᾶσαι πῶς μ' ἐχάιδευες

Καὶ πῶς μοῦ τραγουδοῦσες

Ὅταν μ' ἀποκοιμοῦσες;

Πατέρα μου, πατεῖς βαρῶ...
Πιάσου ἀπ' τὸ σάβανό μου...

Τραβήξου ὀλίγο... ἐσκόνταψες

Ἐπάνω στὸ σταυρό μου...

Ἐφθάσαμε... καρτέρε σε

Νὰ κατεβῶ νὰ στρώσω,

Σεγτόνι νὰ σ' ἀπλώσω.

Δός μου τὸ χέρι σου . . . Ἐλα 'δῶ . . .
Πατέρα μου ἀχνίζεις ! . . .
Τὰ μάτια σου θολόνουνε . . .
Γιατί νὰ μὲ φοβίζεις ;
Πάμε στὸ κρεββατάκι μου
Νὰ σὲ γεροκομήσω,
Δὲ θέλω νὰ σ' ἀφήσω.

Γιὰ ἰδὲς κρεββάτι ὤμορφο ! . . .
Ἐπῆρ' ἀπ' τὰ μαλλιά μου
Τὰ ρόδα ποῦ μοῦ βάλανε
Ἀπ' τὴν τρανταφυλιά μου.
Τὰ μᾶδησα, τὰ σκόρπισα
Ἐπάνω στὸ σεντόνι,
Ποῦ εἶν' ἄσπρο σὰν τὸ χιόνι.

Πατέρα μου τί καρτερεῖς ;
Τί στέκεσαι στὴν ἄκρη ; . . .
Πατέρα μου, δὲν μ' ἀγαπᾶς ! . . .
Σφόγγισ' αὐτὸ τὸ δάκρυ . . .
Ἄλλοι θὰ κλάφουνε γιὰ μᾶς . . .
Κ' ἐμεῖς δὲν τοὺς ἀκούμε . . .
Ἐλα νὰ κοιμηθοῦμε.

- Κ' ἡ μάνα σου Μαρία μου
Κ' ἡ μάνα σου ἡ καὺμένη !
Χωρὶς ἐμὲ, χωρὶς ἐσὲ
Ἡ δύστυχη ποῦ μένει ; . . .
Μὴν κλαῖς παιδί μου . . . γλήγορα
Φεύγει, πετᾷ ἡ ζωὴ μου . . .
Σύρε μὲ τὴν εὐχὴ μου.

Μαρία μου ἓνα φίλι
Ἐνα φιλάκι ἀκόμα . . .
Μοσχοβολάει, ψυχούλα μου,
Τὰθῶ σου τὸ στόμα . . .
Καρτέρεσε Μαρία μου
Ἄφες με νὰ χορτάσω,
Σὲ λίγο θὰ σὲ χάσω.

Κ' ἐκεῖ ὁποῦ τὴν ἔσφιγγε, κ' ἐκεῖ ποῦ τὴν ἐφίλει
Τὴν ἔχασ' ἀπ' τὸν κόρφο του, τῶφυγε ἀπὸ τὰ χεῖλη.
Λαλεῖ τῶρ νίθι τῆς αὐγῆς καὶ θαμποφέγγ' ἡ μέρα,
Κλαῖψτε τὴ νειὰ τὴν ὤμορφη κλαῖψτε καὶ τὸν πατέρα

— 10 —
Ο ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ.

Ἀθηρὰ καὶ ἀειπαλῆς διατηρεῖται πάντοτε ἡ μνήμη τοῦ Κατσαντώνη, πάμπολλοι δὲ τῶν ἐπιβωσάντων αὐτοῦ ὀμηλικῶν ἐνθυμοῦνται ἀκόμη τὴν ἀνέκφραστον τόλμην τοῦ προσώπου του, τὴν εὐκαμψίαν τῶν μελῶν του καὶ τὴν ἀπαρδειγματίστον ὠκυτητά του. Ἀπίστευτα καὶ πολυεσθῆ εἶναι τὰ τολμήματα τοῦ Κλέφτου τούτου κατὰ τοῦ Ἀλφῆ Πασᾶ, ὅστις ἔβλεπε πάντοτε καὶ πανταχοῦ ὡς φάσμα ἐνώπιόν του τὸν ἀτρόμητον ἀθλητὴν.

Ὁ Βελῆ Γκέκας Ἀλβανὸς ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Σατράπου, ἐπίφοβος εἰς πάντας, τολμηρίας καὶ αἰμοδόρος, εἶχεν ἀποκλειστικῶς ἀφιερῶθι εἰς τὴν καταδρομὴν τοῦ ἀκαταμαχίτου Κατσαντώνη. Ἀλλὰ καὶ οὗτος δὴν διέφυγε τὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἥρωός μας εἰς τὴν ἐν Κρούα Βρῦση ἀειμνήστον συμπλοκῆν.

Δύο δημοτικὰ ἄσματα ἀφιερῶθησαν εἰς τὸ ἀνδραγαθήμα τοῦτο παρὰ τοῦ ἀνωμόμου καὶ μεγάλου ποιητοῦ ἡμῶν, τοῦ λαοῦ. Ἀλλ' οὔτε ἤκουσα οὔτ' ἀνέγνωσα ἕτερον, ἔνθα νὰ ἐξυμνῆται ἄλλος τις τῶν τοσούτων τοῦ ἥρωος ἄθλων.

Πολλάκις τὸ πλῆθος τῶν ἔχθρῶν τὸν ἠνάγκαζε νὰ εἰσέρχεται εἰς Λευκάδα ὡς εἰς ἄστυον, καὶ πολλοὶ τῶν φίλων μου ἐνθυμοῦνται αὐτὸν ἀκόμη καθήμενον ἐπὶ τῆς χλόης, ἔχοντα εἰς τὸ πλευρόν του τὸν πελώριον Λεπενιώτην καὶ περιστοιχίζομενον ὑπὸ τῶν συνεταίρων αὐτοῦ λύκων καὶ τίγρεων. Ταῦτα οὖν ἦσαν πολυτελέστατα· μαῦρη ἐκ τῆς πολυχρονίου τριβῆς ἡ φουστανέλλα, πανταχοῦ τοῦ σώματός του ἔλαμπεν ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἀργύρος. Ἀναθήματα

τοῦ μετρίου, τὸ ὄμμα τοῦ ἦτο κεραυνός. Μέλας, μακρὸς καὶ δαυρὸς ὁ μύσταξ, ὄφρος νεφελώδεις, γλυκεῖα καὶ ἀρμονικωτάτη ἡ φωνή του!

Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ διαμνημονεύσῃ τις ὅτε κατὰ τὸ 1805 καὶ 1806 συνῆλθον εἰς Λευκάδα ἅπαντες οἱ διασημότεροι ἀρματωλοὶ τῆς Αἰτωλίας, τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας ὑπακούοντες εἰς τὴν φωνὴν ἐκείνου, οὔτινος ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνεφύλευεν ἕκτοτε ἡ ἰδέα τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεγέρσεως καὶ ὅστις ἀπῆλυσεν εἴκοσι πέντε περίπου ἔτη μετὰ ταῦτα ἐντὸς ναοῦ ὀρθοδόξου ἐν Ναυπλίῳ βραβεῖον τῆς πρὸς τὸ ἔθνος ἀγάπης του, μάχαφρον καὶ μολυβδον;

Τότε οἱ λεοντοκάρδιοι ἐκείνοι ἀνεγνώρῃσαν ὀμοθυμαδὸν τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Κατσαντώνη ἀνακηρύξαντες αὐτὸν πολεμάρχον καὶ παντός ἀνδρείου ἀνδρεῖότερον. Ὁργανίζετο βεβαίως τότε καὶ ὑπεθάλαπτο ὑπ' ἐξόχων ἀνδρῶν κίνημά τι κατὰ τοῦ Ἀλφῆ, ὅστις ἐν Πρεβέξῃ ὡσερ ἔλλοχῶν, παρεφύλαττε καὶ κατεσκόπευε πάντα τῶν ἀρματωλῶν τὰ κινήματα. Ἀλλ' ὁ Κατσαντώνης, ὅστις δὲν εἶχε μάθει ποτὲ ν' ἀριθμῆ τοὺς ἐχθρούς του, ὤμνυεν ἐπὶ τῆς σπάθης του ὅτι μὲ μόνα τὰ παλληχάρια του ἤθελε σῆρῃ αἰχμαλώτους εἰς Λευκάδα τὰς χιλιάδας τῶν Ἀλβανῶν, τὰς ὁποίας ὁ Βιζύρης ἐντρομος ἐπεσώρευσεν ἐν Ἀμβρακίᾳ.

Δυστυχῶς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσεβλήθη ὁ γενναῖος ὑπὸ τῆς φλογιάδος καὶ ἠσθένησε βαρέως. Μόλις εἶχε συνέλθει ὀλίγον, μὴ δυνατόν εἰς τὴν ὑπομείνην πλέον τὴν ἀδράνεια, εἰς τὴν ὅποιαν τὸν κατεδίκαζεν ἡ ἀσθένεια, λάθρα ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Γεωργίου τοῦ ἐπονομαζομένου Χασώτου εἰς Ἀγραφα, βέβαιος νὰ ἀναλάβῃ τὴν προτέραν ῥώμην ἅμα μετὰ ἀναπνευστῶν ἐλευθέρων καὶ καθαρῶν ἀέρα τῶν φιλιτάτων αὐτοῦ ὀρέων. Δι-

ΙΛΙΟΚΑΡΔΙΟΝ ἦν ἀνὰς ἐντὸς μονῆς θεραπευόμενος καὶ περιθαλάπ-
μενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων καλογῆρων.
ΜΟΤΕΙΟΝ ΑἰΓΕΟΥΡΙΟΥ

Ἄρματωλοι καὶ μοναχοί, ἐλευθερία καὶ θρησκευτικὸν αἶσθημα,
ἐχθροὶ τῶν τυράννων καὶ λειτουργοὶ τῆς Θεότητος πρότερον καὶ
δικαίου τῆς Ἑλληνικῆς γιγαντομαχίας ἀπαντῶνται ἀμοιβαίως
χειραγωγούμενοι, ἐνθαβρυνόμενοι, βοηθούμενοι.

Ἄλλ' ὁ Κατζαντώνης, ὅστις ἐγνώριζεν ὅτι τὸ πονηρὸν ὄμμα
τοῦ ἀδιαιλλάκτου ἐχθροῦ του εἰσέδου πανταχοῦ, φοβούμενος ἴσως
προδοσίαν τινὰ, ἀσθενῆς ἔτι καὶ πυρέστων παρήτησε τὸ ἄσυλόν
του καὶ κατέφυγε μετὰ τοῦ Γεωργίου εἰς τὴ σπῆλαιον ἀπόκρυφον
καὶ ἄγνωστον τοῖς πᾶσιν. Εἰς μόνος ἱερεὺς (αἰσχύνομαι ἀναμ-
νήσκων τὸ κακούργημά του!) εἰσῆρχετο εἰς τὸ καταφύγιον ἐ-
κεῖνο προμηθεύων αὐτοὺς τὰ πρὸς τὸ ζῆν, καὶ οὗτος ἐπρόδωσε
τοὺς δύο ἀδελφούς.

Ἐξήκοντα Ἄλβανοί, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἰουσοῦφ Ἀρά-
πην, αἴφνης περιεκύκλωσαν τὸ σπῆλαιον, οὔτε ἤθελον ἀρκέσει ἂν
ὁ Κατζαντώνης δὲν ἠσθένει βαρέως. Εἰς τὴν δεινὴν αὐτῶν θέσιν
ὁ Γεώργιος ἤρπασεν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐξήλθε
τοῦ σπηλαίου φονεύων καὶ τραυματίζων ἀνιλῶς τοὺς πρώτους
Ἄλβανούς, τοὺς ὁποίους ἀπήτησεν. Ἔδραμε πρὸς τὸ ὄρος φέ-
ρων πάντοτε τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο φορτίον καὶ μαχόμενος καὶ ὀπισθο-
χωρῶν ἐφόνευσε καὶ ἄλλους τῶν ἐχθρῶν, μέχρις οὗ ἀσθμαίνων
καὶ πληγωμένος ἤχημαλωτίσθη μὴ θελήσας νὰ σωθῆ παραιτῶν
τὸν γλυκύτερον αὐτοῦ ἀδελφόν. Αἰωνία αὐτῶν ἡ μνήμη! — (α)

(α) Εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλιαρίου τούτου θέλω δημοσιεῖσθαι ἐπι-
σημόν τι καὶ περὶ τὸν ἄριστον ἐγγραφοῦν τοῦ Κόμητος Ἰωάννου Καπο-
διστριανοῦ ἀναφερόμενον εἰς τοὺς ἐν Λευκάδι παρεπιδημοῦντας τότε
ἀρματωλοὺς. Ἐπίσης δὲ θέλω δημοσιεῖσθαι τὰ ὀνόματα τῶν με-
γαθύμων ἐκείνων, ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ εὐγνωμοσύνη μνημονεῖ
αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Ο ΚΑΤΖΑΝΤΩΝΗΣ.

Ἔσεῖς ὁποῦ τὸν εἶδετε ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
Σταυραητοὶ καὶ πέρδικες, ξηφτέρια, χειλιδόνια,
Ἐλάτε νὰ τοῦ στήσετε τραγοῦδι μοιρολόγι.
Τὸν Κατζαντώνη πιάσανε, κλάψτε πουλιάμου κλάψτε.
Ἐνας παπᾶς τὸν πρόδωκε! Μαχαίρι νὰ τοῦ γένῃ
Ἡ κοινωνία τοῦ τῶβαφε τὰ φορεσμένο στόμα,
Θηλειὰ κ' ἀσπίτης στοῦ λαιμοῦ τᾶγιο του πετραχήλι,
Νὰ μὴ βρεθῆ πνευματικὸς νὰ τὸν ξεμολογήσῃ
Κι' ἀγαπημένα δάχτυλα τὰ μάτια νὰ τοῦ κλείσουν!

Τὸ γκαρδιακὸ τὰ δέρφι του, ὁ Γεώργιος ὁ Χασώτης,
Ἐξυπνος ἀκουρμένεται, κοιμᾶτ' ὁ Κατζαντώνης.
Ἡ εὐλογία τὸν ἔψησεν, ἡ θέρμη τὸν ἀνάφτει.

Ἐῦπν' ἀδερφέ μου, ξύπνησέ σὸν ὦμο νὰ σὲ πάρω

Ἡ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ Τῶν λιπίδες καὶ θάμας πιάσουν σκλάβους
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑἰΘΟΥΣΙΟΥ

'Τρέχ' αδερφέ μου, γλύτωσε, μή με ψυχοπονιέσαι.
 Κ' αν μ' αγαπάς και πιθυμάς να πάω φχαριστημένος
 Κόψε μου το κεφάλι μου μή μου τὸ πάρ' ὁ 'Αράρης.
 Και φέρτο πάνω σ' 'Αγραφα, και διάλεξ' ἕνα βράχο
 Και δός τοῦ το να τὸ φορῆ, κορφὴ του να τὸ κάμη,
 Να τὸ φορῆ, να τὸ βαστᾶ σαν περικεφαλαία.
 'Ελ' αδερφέ μου γλήγορα, γλήγορα να με κόψης
 Να πάγω κεί ψηλά ψηλά, να φύγω δῶθε μέσα,
 Νάρχωνται μαύρα σύγγεφα νάρχωντ' ἀσροπελέκια
 Να μου θυμᾶνε τὸ καπνὸ, να μου θυμᾶν τὴ λάμψη
 Τοῦ τουφεκιοῦ μου πῶρφανὸ σὰ χέρι σου θὰ μείνη.
 Να τ' αγαπάς, να τὸ φιλῆς, να τῶχης σαν ἀδέρφι.

'Ο Γιωργος ἐκατάλαβε πῶς τ' ἀνεβαίν' ἡ θέρμη,
 Τὸν ἄρπαξε σὸν ὦμό του κι ἀπ' τὴ σπηλιά πετιέται.
 'Επῆρε τὸν ἀνήφορο στοῦ ξάγναντο προβαίνει,
 'Εξήντα βλέπει Τζάμιδες ποῦ τὸν ἐκυνηγοῦσαν.
 Κάθε φορὰ ποῦ σίμοναν, ἔστενε μετερίζι.
 Τοῦ Κατζαντώνη τὸ κορμί κι' ἀδιάζε τ' ἄρματά του.
 Χαρὰ στὴ βίβλα πῶκαμε παιδιὰ τέτοια λειοντάρια!
 *Ετζι κυνηγηθήκανε τὰ δυὸ πιστὰ πιάδέρφια,
 *Ὅσο ποῦ βγήκε ὁ αὐγερινὸς κι' ἀρχίσανε τὰ ξέρινα

Τότε λαβώθηκε βαρειά ὁ Γιωργος στοῦ ποδάρι,
 Και τοὺς ἐπιάσαν ζωντανούς, σὰ Γιάννινα τοὺς σφέραν.

Και μιὰν αὐγὴ σὸ Πλάτανο ποῦ ἀπὸ μικρὸ κλονάρι(α)
 'Εχόντρυνε κ' ἐπλάτυνε, βυζαίνοντας τὸ γαίμα,
 Τὴν ὥρα τους τὴν ὕστερη, βαρειά σιδερωμένα
 Τοῦ Βάλτου τοῦ Ξερόμερου τὰ δυὸ θεριά προσμένουν.
 Χίλιων λογιῶνε σύνεργα, δαυλιὰ, σφυρὶ κι' ἀμῶνι
 Σκόρπια σὸ χῶμα βρίσκονται κ' ἐκεῖνοι τὰ τηρᾶνε.
 'Ο Γιωργος σαν κ' ἐδάκρυσε γιὰ τὸ γλυκὸ τοῦ ἀδέρφι,
 Τοῦ Κατζαντώνη μιὰ ματιὰ, κ' ἐσρέφεψε τὸ δάκρυ.

Κ' ἐκεῖ ποῦ διηγούντανε τῶνα τ' ἀδέρφι στ' ἄλλο
 Τὰ περασμένα νειωτάτους, τὴν Κρύα τὴ βρουσουλα,
 Τὸ φόβο τοῦ 'Αλήπασα, τοῦ Γκέκα τὴ λαχτάρα,
 'Εξαφ' ἀστράφτ' ἕνα σπαθὶ και γέρν' ἕνα κεφάλι
 «Χριστὸς ἀνέστη, πλάκωσα» φωνάζ' ὁ Κατζαντώνης
 Κ' ἕνα φιλι στερνὸ φιλι ἀπὸ μακρὰ τοῦ ρίχνει.

(α) 'Ο Πλάτανος ἦτο ἐν Ἰωαννίνοις ὁ τόπος τῆς καταδίκης
 και τῶν μαρτυρίων. 'Ο αἰμοσταγῆς Γολγοθα, ἐπὶ τοῦ ὁποιοῦ ἐ-

Μές τὰ κλαριά τοῦ πλάτανου μέσ τὰ χλωρὰ τὰ φύλλα
Σάν νᾶταν στό λμέρι της, ἐκρύφτηκ' ἡ ψυχή του,
Κ' ἐκύτταζε τόν ἀδερφό ποῦ τόνε μαρτυρούουν.

Δυὸ γύφτοι τόν ἐστρώσανε δεμένονε σ' ἀμῶνι.
Κι' ἀρχήσανε μέ τὸ σφυρὶ νὰ τόνε πελεκᾶνε.
Σκληθραῖς πετᾶν τὰ κόκκαλα, σκορπᾶνε τὰ μελούδια·
Νεῦρα κομμένα κρέατα σέρνονται σάν ξεσκλίδια,
Καὶ κειὸς τηράει τόν οὐρανὸ καὶ γλυκοτραγουδάει.

Χτυπᾶτε, πελεκᾶτέ με,
Σκυλιά· τόν Κατζαντώνη
Δέν τόν τρομάζει Ἀλήπασας,
Φωτιά, σφυρὶ κι' ἀμῶνι.

Μιὰν ὥρα πελεκούσανε, τὰ χέρια τους δειλιάζουν,
Οἱ γύφτοι βαρεθήκανε καὶ τὸ λαιμό του κόβουν.
Ἀνοιγοκλοῦσ' ὁ λάρυγγας, μαῦρο πετᾶ τὸ γαῖμα
Καὶ μέσ τὸν κόκκινότου ἀφρὸ, μέσ τὴ θραχὴ γαργάρα
Μισοκομμέν' ἀκούονται τοῦ τραγουδοῦ τὰ λόγια

Χτυπᾶτε, πελεκᾶτέ με,
Σκυλιά· τόν Κατζαντώνη
Δέν τόν τρομάζει Ἀλήπασας,
Φωτιά, σφυρὶ κι' ἀμῶνι.

Ὁ πλάτανος, σάν ἐνοιωσε στὴ ρίζα του τὸ γαῖμα,
Ἀλαίμαργα τὸ ρούφηξε νὰ μὴ τὸ πιῇ τὸ χῶμα,
Κ' ἐστοίχισε κ' ἐθέριεψε κι' ἀπλώσε τὰ κλονάρια
Τόσο χοντρά κι' ἀτάραγα καὶ τόσο φουντωμένα,
Ποῦ τὰ βλεπ' ὁ Ἀλήπασας τὴ νύχτα στῶνερό του
Κ' ἐφώναζε κ' ἐλάμπαζε μὴν ἔλθ' ἐκεῖν' ἡ μέρα
Ποῦ τὰ κλαριά τοῦ πλάτανου τὴν Πόλι θὰ πλακώσουν

Η ΦΥΓΗ.

Τό ἐπόμενον γεγονός ἀνάγεται εἰς τήν καταστρεπτικὴν μάχην τῆς 20 'Ιουλίου τοῦ 1792 καὶ εἰς τήν φθοράν, ἣν ὑπέστησαν τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν στρατηγού-
τος τότε τοῦ ἀειμνήστου Λάμπρου Ζαβέλλα.

Περὶ τὸν ν' ἀναφέρει τις ἐνταῦθα τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἀθανάτου νίκης. Μόνον ἐνθυμίζομεν ὅτι τοιοῦτος ὑπῆρξε τὴν ἡμέραν ἐκεί-
νην ὁ τρόμος τοῦ Ἀλῆ, ὥστε παραιτήσας τὸ πεδῖον τῆς μάχης διέβρῆξε δύο ἔκπους φεύγων ἀνάνδρως εἰς Ἰωάννινα, ἔνθα καὶ, θά-
νατον ἀπειλῶν, ἀπηγόρευσεν εἰς πάντας νὰ μὴ ἐξέλθωσι τῶν οἰ-
κιῶν ἐπὶ δεκαπέντε ὄλας ἡμέρας, ἵνα μὴ ἴδωσι καὶ μαρτυρήσωσι τὴν ἀθλίαν καὶ ὀδυνηρὰν κατάστασιν τῆς τόσον καιρῶς τραυ-
ματισθείσης στρατιᾶς του.

Ἄλλος ἄς ὑμνήσῃ τὴν ἀκαταμάχητον ἀνδρείααν τῶν Σουλιω-
τῶν ἀμαζόνων καὶ τὴν πολεμικὴν μέθην τοῦ Λάμπρου. Ἐγὼ εὐαρεστοῦμαι μᾶλλον εἰς τὴν καταισχύνην τοῦ τυράννου, ὃν πα-
ραχώρησις θεῖα εἶχε πέμψη τελευταίαν θάσανον εἰς τὸ Ἑλληνι-
κὸν ἔδαφος, ὅπως ὑπὸ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ πληρώσωμεν τέλους ἅπαντα τὰ προπατορικὰ πλημμελήματα καὶ οὕτως ἀμώμους καὶ παντός ρύπου κεκαθαμένους παραλάβῃ ἡμᾶς κοινωνοὺς τοῦ θεοῦ καὶ μουσικοῦ αὐτῆς δειπνοῦ ἢ ἀληθῆς θεότης τοῦ κόσμου τούτου ἢ Ἐλευθερία.

Η ΦΥΓΗ.

Τᾶλογο! τᾶλογο! Ὅμῆρ Βριώνη,
Τὸ Σοῦλι ἐχούμησε καὶ μᾶς πλακόνει.
Τᾶλογο! τᾶλογο! ἀκοῦς σουρίζουν
Ζεστὰ τὰ βόλια τους, μᾶς φοβερρίζουν.

Γιὰ ἰδὲς σὰ δαίμονες μᾶς πελεχᾶνε!
Κάτου ἀπ' τὸ βράχο τους πῶς ῥοβολᾶνε!
Ἐδὲς τὰ κεφάλια μας, ἔδὲς πὰ κουφάρια
Κοιλᾶνε ἀνάκατα σὰν νᾶν' λιθάρια.

Τᾶλογο! τᾶλογο! Ἀκοῦς πῶς σκούζουν!
Οἱ λύκοι φθάσανε, ρυάζονται, γρούζουν.
Ἄνοιξ' ἢ κῶλαση καὶ μοῦ ξερναίει
Τὸν μαῦρον κόσμον της γιὰ νὰ μὲ φάη.

Βριώνη, πρόφθασε ἀκόμη ὀλίγο,
Κι' ἀπὸ τὰ νύχια τους δὲ θὰ ξεφύγω.

Τᾶλογο, γνῶρισα τὴ φουστανέλλα
Παῦς ἔχθρα μου τᾶσπονδου Λάμπρου Ζαβέλλα.

Δὲν τόνε βλέπετε, σὰ Χάρος φθάνει
 Ψῆλ' ἀνεμίζοντας τὸ γιαταγάνι.
 Νοιώθω τὸ χέρι του μὲς τὴν καρδιά
 Ποῦ πάει σπαράζοντας τὰ σωθικά.

Ἄνεμοστρόβιλος, θεοποντῆ,
 Ὅλα σὰ σύφουνας θὰ καταπιῆ.
 Τὸ μάτι ἐπάνω μου ἄγρια στηλόνει,
 Μαχαῖρι δίκοπο μέσα μου χῶνει,

Κρύο τὸ σίδηρο χωνεύει, σφάζει.
 Ἄκοῦτε, ἀκοῦτέ τον πῶς μου φωνάζει
 Νοιώθω τὸ χνώπὸ του φωτιά ζεστό
 Πῶρχετ' ἐπάνω μου σὰ νᾶναι φιό.

Τάλογο! τάλογο, Ὅμῆρ Βριώνη.
 Ὁ ἥλιος ἔπεσε νύχτα σιμόνει . . .
 Ἄστρα λυτρῶστέ με· αὐτὴ τὴ χάρη
 Ζητάει ὁ Ἀλήπασας, πιστὸ φεγγάρι.

Ἐμπρός του στέκεται καμαρωμένο,
 Μαῦρο σὰν κόρακας χρυσὰ ντυμένο
 Ἄτι ἀξετίμωτο, φλόγα φωτιά,
 Καθάριο, Ἀράπικο, τὸ λὲν Βορείᾳ.

Χτυπάει τὸ πόδι του, σκάφει τὸ χῶμα,
 Δαγκάει τὸ σίδηρο πῶχει στὸ στόμα.
 Ῥουθούνια διάπλατα καὶ τεντωμένα
 Ἄχνίζουν κόκκινα σὰν ματωμένα.

Ἄκοῦει τὸν πόλεμο καὶ χλημητάει.
 Ταυτιά του τέντωσε, ἄγρια τηράει.
 Ὀλόρθ' ἢ χήτη του, ὀλόρθ' ἢ ὄρα,
 Λιγáει τὸ σῶμά του σὰν τὴν ὄχειά.

Σκόνεται λαίμαργο σὰ πσινά του.
 Λάμπουν τὰ νύχια του, τὰ πέταλά του
 Λὲς καὶ δὲν ἐγγίξε κάτου στὴ γῆ . . .
 Κρῖμα ποῦ τῶθελαν γιὰ τὴ φυγῆ! . . .

Ὁ Λάμπρος τῶβλεπε κι' ἀπὸ τὴ ζῆλια,
 Κρυφ' ἀναστέναξε, δαγκάει τὰ χεῖλια.
 «Ἄτι περήφανο, νὰ σ' εἶχα ἐγὼ,
 Μέσα στὰ Γιάννινα ἤθελα ἄμπῶ.»

Ὡς τόσ' ὁ Ἀλήπασας ἀπὸ τὸν τρόμο
 Τὴ χήτη του ἄρπαξε, πετάει στὸν ὄμο
 Σὰ βόλι γλήγορο, σὰν ἀστραπῆ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΧΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Φεύγουνε, φεύγουνε! Δίκαιη κατάρρα!
Τούς ἐκυνήγαε ἀχνή τρομάρα·
Νύχτα κατάμαυρη και συγνεφιά
Γύρω τους στέκονται για συντροφιά.

Λόγκους περάσανε χαντάκια μύρια.
Αἵματα στάζουνε τὰ φτερνιστήρια·
Ἄφρους σὰ θάλασσα τάλογο χύνει,
Σκιάζεται ὁ Ἀλήπασας, καιρὸ δὲ δίνει.

Καθὼς διαβαίνουνε, τρίζει ἓνα ξύλο,
Φυσάει ὁ ἄνεμος, πέφτει ἓνα φύλλο,
Πουλάκι ἐπέταξε, φεύγει ζαρκάδι,
Νεράκι πῶτρεχε μὲς τὸ λαγκάδι,

Ὅλα ὁ Ἀλήπασας, ὅλα τρομάζει,
Κρύος ὁ ἰδρωτας βρύση τοῦ στάζει.
Τάλογο αὐτιάζεται, δὲν ἀνασάινει,
Τὰ πόδια ἐστήλωσε, λύκος διαβαίνει,

Και κειὸς τὰ δάχτυλα σφίγγει στὴ σέλλα
Τὰ μάτια του ἔβλεπαν παντοῦ Ζαβέλλα.
Ἦαντοῦ τοῦ φαίνονται πῶς εἶν κρυμμένα
Σπαθιά ποῦ λάμπανε ξεγυμνωμένα.

Μακρὰ τὰ γένεια του, ἄσπρα σὰ χιόνι,
Τὰ πέρνει ὁ ἄνεμος σκόρπια τ' ἀπλώνει,
Ἐμπρὸς στὸ στόμα του και στὸ λαιμὸ
Λὲς και τὸν ἔχουνε για πτηνιμό.

Καθὼς τὰ κύματα μὲ τὴ νοτιὰ
Τὴ νύχτα χάνονται στὴ σκοτεινιά,
Και δὲ χωρίζουνε παρὰ οἱ ἀφροὶ των
Ψηλὰ ποῦ ἀσπρίζουνε στὴ κορυφή των,

Ἐτζι και τάλογο κείνο τὸ βράδυ
Σὰν κύμα διάβαινε μὲς τὸ σκοτάδι,
Κύμα ὀλοφούσκωτο και σκοτεινὸ,
Πῶχει τ' Ἀλήπασα τὰ γένεια ἀφρό.

Φεύγουνε, φεύγουνε! Πάντα τρεχάτοι.
Φθάνει κ' ἐδείλιασε τὸ μαῦρο τᾶτι,
Φθάνει και τρέμουνε τὰ γόνατά του·
Ἄκους πῶς βράζουνε τὰ σωθικά του!

Λυσάει ὁ Ἀλήπασας και βλαστημᾷ.
Τὸ φτερνιστήρι του χώνει βαθειά.
Τὸ ἄτι φούσκωσε, βαρειὰ μουγκρίζει,
Δίνει ἓνα πτόσημα και γονατίζει.

Ἡ καρδιὰ μέσα του χτυπάει σφυρί,
 Ταυτιά του γέρνουνε, πέφτει στὴ γῆ.
 Σπαράζει, ἀνδρείεύεται καὶ ροχαλιάζει,
 Ἀπ' τὰ ρουθούνια του τὸ αἷμα στάζει.

Κ' ἐκεῖ ποῦ τάλογο ψυχομαχάει,
 Βουβός στὴ λύσσα του ὁ Ἀλῆς τηράει,
 Τηράει ἀνήσυχος, ἀχνός, νὰ ἰδῆ.
 Τ' αὐτιά του ἐτέντωσε ν' ἀκουρμαστῆ.

Ἀκόμα σκιάζεται τοῦ ἐχθροῦ τὰ βόλια,
 Καὶ ἀρπάζει τρέμοντας τὰ δυὸ πιστόλια.
 Τᾶτι τὸ δύστυχο δίπλα στὸ χῶμα
 Χτυπιέται, δέρνεται, βογκάει ἀκόμα,

Καὶ δὲν τὸν ἄφινε καλὰ νὰ ἀκούσῃ
 Ἄν κείν' οἱ δαίμονες τὸν κυνηγοῦσι.
 Ἄφρισ' ὁ Ἀλήπασας, καίετ', ἀνάφτει.
 Τὰ βόλια τῶφτεψε μὲς τὸ ριζάφτι.

Τᾶτι ἐταράχτηκε σὰν τὸ στοιγιὸ
 Καὶ μ' ἓνα μούγκρισμα μένει νεκρό.
 Τὸ μάτι ἀκίνητο καὶ καρφωμένο
 Ἐμειν' ἐπάνω του θολό, σβυμένο.

Ἀκούει πατήματα, φωναῖς πολλαῖς. . .
 Ἄχ τὸν ἐπρόδωκαν ἡ πιστολιαῖς!
 Σιμόνει ὁ θόρυβος, τὸ αἷμά του πῆζει,
 Ἐπιασε τάλογο γιὰ μετερίζι.

Γιομίζει τ' ἄρματα, καὶ στὸ μαχαῖρι
 Σιγὰ καὶ τρέμοντας ρίχνει τὸ χέρι.
 Ἀκούει ποῦ φώναζαν, «Βιζίρη Ἀλῆ.»
 Κ' ἐκεῖνος ἔλυωσε σὰν τὸ κερί.

Πάλαι φωνάζουνε! Κάθε φορὰ
 Ἀκούεται ὁ θόρυβος πλῆρον σιμά.
 Τὸ μάτι ὀλάνοιχτο ὁ Ἀλῆς καρφώνει
 «Βόηθα με, φώναξε, Ὁμὲρ Βριώνη.»

Ἐτζὶ ὁ Ἀλήπασας κυνηγημένος
 Μπαίνει στὰ Γιάννινα σὰν πεθαμμένος.
 Ὅσο κι' ἂν ἐξησεν, ἡ φουστανέλλα
 Τοῦ Λάμπρου τῶστεκε στὰ μάτια φέλα.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΛΑΧΑΒΑΣ.

Ἄν ἦτο πεπρωμένον ὁ κώδων τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως νὰ σημάνῃ χρόνους τινὰς πρὸ τῆς προσδιορισθείσης ἡρας, ἀναντιρρήτως διὰ τῆς κραταιᾶς χειρὸς τοῦ ἥρωος τούτου ἦθελεν ἡγήσῃ ὁ φοβερός ὀρειχάλκος.

Μυστηριώδης τις παράδοσις ἔρριπτεν ὡς ὀμίχλην ἐπὶ τῶν γενεθλίων του, καὶ τὸ προσφιλὲς τοῦτο τέκνον τῶν Θεσσαλικῶν ὀρέων, ἐγεννήθη, ἤκμασεν, ἠνδρώθη, ἐτελεύτησε καὶ οὐδεὶς οὐδέποτε ἤκουσε παρ' αὐτοῦ τὸν ὄνομα τῶν γονέων του.

Στρατοπεδεύων πάντοτε ἐπὶ τοῦ Πίνδου, ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἐπὶ τῆς Ὀσσης, ὡς ἐξ ἐνέδρας ἐπιπτε κατά τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ πολλάκις πολλαχοῦ κατέστρεψε τὰ στρατεύματά του. Ἠπειλεῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ Ἰωάννινα, ὅπου ὡς ἐν σπηλαίῳ ἐφώλευεν ἡ αἰμοβόρος τίγρις.

Μετ' αὐτοῦ συνεστράτευε πάντοτε μοναχὸς τις, Δημήτριος, γνωστὸς ἐν πάσῃ τῇ Θεσσαλίᾳ διὰ τε τὴν ἀγνότητα τῶν ἡθῶν καὶ τὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὴν πατρίδα ἀφοσίωσίν του.

Οἱ δύο οὗτοι ἐν μέσῳ τῆς ἀγροίκου ἐρημίας των, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων καὶ ἐν τῇ σιωπῇ τῶν μυροβλήτων Ἑλληνικῶν κοιλάδων, συνέλαθον τὴν μεγάλην ἰδέαν τῆς ἀνεγέρσεώς μας. Τίς ἠδύνατο ν' ἀμφιβάλῃ περὶ τῆς ἐπιτυχίας, ἢ τίς ἠδύνατο νὰ δειλιάσῃ μαχόμενος ὑπὸ τὴν σκέπῃ τῆς σταθῆς τοῦ Βλαχάδα καὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Δημητρίου;

Κατὰ τὸ 1809 συνέθη ἡ πρώτη βῆξις τῆς ὑπογεῖου φλογός. Κατὰ τὸ 1821 βοή μεγάλη καὶ σεισμός. Κατὰ τὸ 1854 νέοι μνηθμοὶ καὶ κλόνοι τοῦ ἡφαιστείου. Εὐτυχῆς ὅστις ἴδῃ τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν ἔκρηξιν.

Μαθῶν ὁ Ἀλήπασας ὅτι τὸ στίφος τοῦ Βλαχάδα καθ' ἐκάστην ἐνισχύετο, ὤρμησε κατ' αὐτοῦ ἐπὶ κεφαλῆς δυνάμεων δεκαπλασίων καὶ αἱματώδης καὶ φονικωτάτη συνεκροτήθη ἡ μάχη. Εἶναι ἀπίστευτα τὰνδραγαθήματα τοῦ ἥρωός μας. Ἀλλὰ δυστυχῶς πολλοὶ ἀπελπισθέντες τὸν παρήτησαν καὶ οὕτω πληγωμένος ἡχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθωανῶν, οἵτινες καὶ σιδηροδέσιμιον ἔσυραν αὐτὸν εἰς Ἰωάννινα, ὅπου καὶ ἀδαχρυτὶ ὑπέμεινεν ὅσα ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία τοῦ φοβεροῦ τυράννου ἠδύναντο νὰ ἐφεύρωσι μαρτύρια.

Μετ' οὐ πολὺ ἡχμαλωτίσθη καὶ ὁ ἱερομόναχος Δημήτριος, ὅστις καὶ διὰ τῶν ἀπαντήσεών του κατετρόμαξε τὸν Ἀλῆν ὅτε δι' ὑποσχέσεων καὶ ἀπειλῶν, πρὶν ἢ ἀποπέμψῃ αὐτὸν εἰς θάνατον, ἐπειράθη νὰ διαφθείρῃ τὴν πίστιν του.

Καινοφανὲς μαρτύριον! Διέταξε καὶ ἔκτισαν αὐτὸν δι' ἀσβέσου καὶ λίθων, ἀφίνοντες ἐλευθεραν μόνον τὴν κεφαλὴν, ἵνα ὅσον οἶόν τε παρατείνῃ τὴν ἀγωνίαν του.

Ὅσιος καὶ μεγαλομάρτυς λατρεύεται σήμερον ἐν Ἠλείῳ ἅπαντες δὲ ἐορτάζουσι τὴν μακαρίαν αὐτοῦ μνήμην δοξάζοντες αὐτὸν ὡς ἄγιον.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΙΘΟΥΣΙΟΥ

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΒΛΑΧΑΒΑΣ.

Τὰ δύο βουά.

Βλαχάβα ποιός σ' ἐγέννησε, ποιὰ μάνα, ποιός πατέρας!

Ὁ Ὀλυμπος ἀγάπησε τὴν ὠμορφὴν τὴν Ὅσσα,
τὴν Ὅσσα τὴν περίφανη τὴν πολυγυρεμένη.
Χρόνους πολλοὺς τὴν ἔβλεπε μ' ἔρωτεμένο μάτι
Κ' ἐκείνη σὰν κ' ἐντρέπεται καὶ σὰν καὶ τὸν φοβάται.

Μιά νύχτα, ἦταν ἀνοιξί, χαρὰ θεοῦ, γαλήνη
Λάμπουντὰς ἔρια τοῦρανοῦ, τὸ φῶς τους στρεμουλιάζει
Σὰν νάχαν ἔρωτα κρυφὸν καὶ φλογοκαρδιοχτύπι.
Βελάζουνε τὰ πρόβατα, λαλοῦνε τὰ κουδούνια
τοῦ κοπαδιοῦ, ποῦ βόσκοντας διαβαίνει τὸ λιβάδι,
καὶ κάπου κάπου ἀκούεται τοῦ ποιητικοῦ φλογέρα
Νὰ ναναρίζη ἔρωτικά τὰ δέντρα, τὰ λουλούδια.
Μοσχοβολαεῖ ἀνασασμὸς τῆς δάφνης τῆς αμυροτύλας

Κι' ὁ κρίνος ὁ περίχαρος ἀπ' τὸ νερὸ προβαίνει
Σὰν πρόσωπο παρθενικὸ, ποῦ δὲν τὸ βλέπει ὁ ἥλιος.
Γέρνει καὶ καθρεφτίζεται καὶ κάνει τὴν ἀγάπη
Κυττάζοντας τὸν ἴσκιο του στοῦ ποταμοῦ τὰ βάθη.
Γλυκὸς γλυκὸς ἀντίλαλος ἔφερεν τὸ τραγοῦδι
τοῦ Κλέφτη, ποῦ θυμῆθηκε τὸ Χρῆσο τὸ Μιλλιῶνη,
Κι' ἀγέρας, δέντρα καὶ νερὰ μένουνε, λησμονιῶνται
καὶ σέκουν κιὰ κουρμένονται γιὰ τὸν παλητότους φίλο
στὰ ζ' ἢ δροσοῦλα διάφανη σὰν τοῦ παιδιοῦ τὸ δάκρυ
Λὲς κ' ἔπιασε παράπονο τὴν νερόνυφη τὴν πλάση,
Ἦ ἀκούει τὸ μνημόσυνο τοῦ Χρῆσου τοῦ Μιλλιῶνη.

Γιατί, βουά μου, ἀνάμεσα τόσης χαρᾶς κι' ἀγάπης
Ἀνάμεσα τόσης ζωῆς καὶ τόσης ἁρμονίας
Δὲν ἄκουσα νὰ κελαδῆ μὲς τῆς ἑτεῖας τὰ φύλλα
καὶ μὲς τὸ φλοῖσβο τοῦ νεροῦ ἐλευθερίας ἡ αὔρα;...

Τέτοια νυχτιὰν ἐδιάλεξε ὁ Ὀλυμπος στὴν Ὅσσα
Νὰ δείξη τὴν ἀγάπη του νὰ πῆ τὸν ἔρωτά του.
Κυττάξετε τὸ σαστικὸ πῶς εἶναι στολισμένος!
Ἄσπρη, μακρὰ ἢ χήτη του στ' ἀνδριωμένα νῶτα

ἸΜΕΡΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΠΟΥ
σέρονεται καὶ γλυκοκυματίζει.

Τήνε χτενίζουνε χρυσαῖς τοῦ φεγγαριοῦ ἀχτίδες
 Καὶ φαίνεται ξανθὴ, ξανθὴ καὶ φλωροκαπνισμένη.
 Φορεῖ φλοκάτη σύγνεφα σὰν τὸν ἀφρὸ δροσάτα,
 Καὶ τοῦ Μαῖοῦ τὴν καταχνιὰ φορεῖ γιὰ φουσανέλλα.
 Σπιθοβολοῦν καὶ λάμπουνε στὴ μέση του, σὸν ὦμο
 Ἄστροπελέκι γιὰ σπαθί, βροντὶ γιὰ καρυοφύλλι.
 Χαρὰ στὴν κόρη π' ἀγαπᾷ ὁ Ὀλυμπος ὁ κλέφτης!

Κρυφομιλοῦνε τὰ βουνὰ ὀλονυχτῆς ῥωπιῶνται.
 Καὶ σὰν ἐβγήκε ὁ αὐγερινὸς κι' ἀρχίσανε τὰ ῥόδα
 Νὰ ξεφυτρόνουν τῆς αὐγῆς ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
 Ὁ Ὀλυμπος ἐκύτταξε τὴν ὠμορφὴ τὴν Ὅσσα,
 Τὴν εἶδε ποῦ κοκκίνιζε σὰν τροπαλὴ παρθένο,
 Καὶ γέρνει, γέρνει τὴν κορφή καὶ τὴ φιλεῖ σὸ στόμα,
 Κ' εὐθὺς μ' ἐκεῖνο τὸ φιλί, ποῦναι ζωὴ καὶ φλόγα,
 Ἄναφτου, ζωντανεύουνε τῆς νεῖονυφῆς τὰ σπλάχνα,
 Καὶ δὲν ἐπέρασε καιρὸς, χρόνοι πολλοὶ καὶ μῆνες,
 Πάκουσθηκε σὰ μιὰ βοή μὲς τ' Ἀγραφα σὸν Πίνδο
 Τάρματωλοῦ τὸ πάτημα τοῦ φοβεροῦ Βλαχάβα,
 Καὶ νὰ φωνάζουν ἀητοὶ, νὰ σκορζουνε γεράκια
 « Ἀνοῖξτε λόγχοι νὰ διαβῆ, μεριάστε τὰ κλαριά σας
 » Καὶ θὰ περάσητὸ σοιχειὸ, ὀδράκοντα στήν Ὅσσα.»

Ὁχ! μάνα, τ' εἶναι πῶπαθες, τί σώμελε, πατέρα,
 Τὸ γυιό σας τὸ μονάκριβο νὰ μὴ τότε χαρῆτε!
 Πόσαις φοραῖς τὸν εἶδετε ἀπὸ ψηλὰ στὴ μάχη
 Νὰ εὐρόνη δρόμο τὰ κορμιὰ κ' ἐπάνω νὰ διαβαίνη!
 Πόσαις φοραῖς ἢ Ὅσσα του, σὰν ἦταν διψασμένω
 Τῶδωσ' ἀθάνατο νερὸ ἀπ' τὰ λευκά της στήθια,
 Καθὼς βυζαίνει τὸ παιδὶ τῆς μάνας του τὴ ῥώγα!
 Καὶ πόσαις ἄμετραις φοραῖς τοῦ εὐρώσετε τὴ φτέρη
 Καὶ τὰ κλαριά τοῦ πλάτανου νὰ κοιμηθῆ σὸν ἴσκιω,
 Καὶ σεῖς τὸν ἐκυττάζετε κ' ἐλέγετε τὰ δυό σας,
 « Χαρὰ σὸ γυιὸ ποῦ κάμαμε, χαρὰ σὸ παλλικάρι.
 » Οἱ δυὸ κακογεράματα, οἱ μαυροκαρδισμένοι!
 » Σοῦ δῶκαμε τὸ γάλα μας, πάρε καὶ τὴν εὐχή μας,
 » Μὴ ξανανειώσωμεκ' ἐμεῖς κι' ἀνασθηοῦμε πάλαι »
 Καὶ τώρα, γέρο Ὀλυμπε καὶ μαυρισμένη Ὅσσα,
 Πῶς ἔπεσε πῶς βρῖσκεται στ' Ἀλήπασα τὰ νύχια;

Ἄκόμα δὲν ἐτέλειωσε, βουνά μου, ἡ καταδίχη.
 Εἶναι βαρειά, πολὺ βαρειά ἡ ἀσπλαχνη κατάρρα,
 Κι' ἀκόμα δὲν ἐκλείσανε τὰ τετρακόσα χρόνια!

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Δεμένο μὲς τὰ Γιάννινα τὸ σέρνουν τὸ θηρίο
 Μὲ τόσαις τόσαις ἄλυσαις, ποῦ λὲς ὅτι φοβοῦνται
 Τὰ σίδερα καὶ τὰ σχοινιά μὴ κόψη, μὴ χαλάση
 Καὶ πάρη πάλαι τὰ βουναὶ καὶ ποιὸς τὸ ματαπιάνει.
 Γλήγορα τὰ μαρτύρια, γλήγορα τὴν κρεμάλα...
 Ἀλήπασα ξεθύμανε, κ' ἡ ὥρα σου πλαχόνει.

Ὁ Πνευματικός.

Ἀπ' τὰ πολλὰ μαρτύρια, ἀπ' τὸν πολὺ τὸν πόνο,
 Ὁ Θύμιος ἀπόστασε καὶ τὸν ἐπῆρ' ὁ ὕπνος.
 Τὸν ἔχουνε γονατιστὸν σὲ κοφτερὰ στουρνάρια,
 Τὰ χέρια του πιστάγκωνα, βαρεῖα σιδερωμένα.
 Γυρμένο τὸ κεφάλι του εἰς τὰ πλατεῖά του στήθεια,
 Σὲ ζωντανὸ προσκέφαλο κοιμᾶται, ξαποστένει.
 Ἀπ' τὸ μακρὺ τὸ γένι του, σὰν ἀπὸ μαύρη βρύση
 Σταῖζει ὁ ἰδρωτὰς βροχή, τὸ γαῖμά του ἀναβράει.
 Ἄν ἔχη ὁ τάφος ὄνειρα, τί ὄνειρο νὰ βλέπη; ...

Κοιμῶνται κ' οἱ φονιάδες τοῦ εὐαγγέλιου ξαπλωμένοι,
 Σὰ λύκοι ποῦ χορτάσανε καὶ τώρα φαγαλάζουν.

Ποιὸς εἶν' ἐκεῖδ' οὐ πέρασε σὰ φάντασμα σὰν ἴσκιος;
 Ῥάσο κατάμαυρο φορεῖ καὶ κάτου ἀπὸ τὸ ράσο
 Κάτι βασᾶ, καὶ τρέμοντας σὸ γαῖμα μὴ γλιερέση
 Ἀγάλι' ἀγάλια περπατεῖ, γυρεῖεὶ τὸν Βλαχάβα.
 Τὸν ἄκουσε π' ἀνάσαινε καὶ γονατίζει ἐμπρὸς του.

— Θύμιε, Θύμιε! μ' ἀκοῦς; δὲ μὲ γνωρίζεις πλέον;
 Ξύπνα κ' ἡ ὥραις φεύγουνε... Ἐδείλιασες, φοβάσαι;

— Ἐχω καρδιά πὸ μάρμαρο καὶ σιδερένια σπλάχνα
 Καὶ δειλία δὲ μὲ πλάκωσε, καὶ θάνατο δὲν τρέμω.
 Ποιὸς εἶσαι σὺ ὁ ἄσπλαχνος, ποῦ δὲν ψυχοπονίεσαι
 Καὶ μοῦ χαλᾶς τὸν ὕπνο μου καὶ κόβεις τῶνειρό μου;

— Τρώγ' ἡ σκουριά τὸ σίδερο καὶ τὸ νερὸ τὴν πέτρα,
 Κ' ἐσένανε δὲ σ' ἔφαγε τ' Ἀλήπασα τὸ δόντι;
 Βλαχάβα, δὲν εἶμ' ἄσπλαχνος, δὲν ἤλθανα χαλάσω
 Τὸ ὕστερό σου ὄνειρο, τὸν ὕπνο σου νὰ κόψω.
 Ἀκόμα δὲν μὲ γνώρισες; ἀκόμα δὲν ἀνοίγεις
 Τὰ μάτια σου γιὰ νὰ μεῖδῃς, τὸ στόμα νὰ μοῦ δώσης
 Ἐνα φιλι, γλυκὸ φιλι, στερνὴ παρηγοριά μου;

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜ. Ἐγὼ τὰ μάτια ἀνοίχτα καὶ δεσὲ βλέπ' ὁ μαῦρος.
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΕΣΟΥΡΙΩΝ

Μοῦ κῶψανε τὰ θλέφαρα ἐφῆς μὲ τὸ μαχαῖρι
Καὶ μοῦ τὰ σκοτειδιάσανε μὲ σίδηρο ἀναμμένο.
Δὲ σὲ γνωρίζ' ὁ δύστυχος! Μοῦ χύσανε βολύμι
Μέσα στ' αὐτιά καὶ σὰν βοή μῶρχεται ἡ φωνή σου.
Μοῦ φαίνεται τρισκότειδο . . . Πῆς μου τί ὥρα νᾶναι;
Ἐνύχτωσε ἡ στὰ βουνὰ ἀκόμα λάμπ' ὁ ἥλιος; . . .
Πόσον ἀργὰ ποῦ φεύγουνε ἡ ὥραις σὰν μετροῦνται,
Μὲ πόνους, μὲ μαρτύρια καὶ μ' ἄσπλαχνη ἀγωνία!
Πῆς μου ποιὸς εἶσαι; σίμωσε ν' ἀκούσω τῶνομάσου.

— Ὀδυσυχιάμου! δὲν μ' ἀκούς; δὲ βλέπεις τὸ Δημήτρη;

Ἄναστενάζει τὸ θεριό, ταραάζεται νὰ κόψῃ
Ταῖς ἄλυσαις ποῦ δένουνε τὰ μουνδιασμένα χέρια,
Γιὰ ν' ἀγκαλιάσῃ ἀδερφικὰ τὸν ἅγιο του τὸ φίλο.
Τοῦ κάκου ν' ἀδρειεύεται. . . Τὰ σίδηρα χτυπάνε
Κ' ἐκεῖν' ἡ ἄγρια κλαγγὴ λὲς κ' ἦταν περιγέλοιο.

— Δημήτρη μου πνευματικέ. . . εὐχαρισῶ σε Πλάσῃ
Ποῦ μῶστηλες ἀνέλπιστα κ' ἐδῶ τὸν ἄγγελό σου!
Κλάψε γιὰ μὲ, Δημήτρη μου, τὰ μάτια μου τὰ μαῦρα,
Δὲ βλέπεις τὰ χαλάσανε καὶ δὲ μπορῶ νὰ κλάψω.
Ἐλα σιμά μου, ἐδῶ σιμά, δῶς μου φιλιὰ χιλιάδες.

Ἐδάκρυζ' ὁ καλόγερος. Τὰ γόνατά του φρέμουν
Σὰν νᾶταν φυλλοκάλαιμο ποῦ τὸ φυσάει ἀγέρας.

— Πῆς μου, πατέρα, μοναχὸς ἦλθες ἐδῶ ε' ἐμένα,
Ἡ μῶφερес κανένανε πιστόνε σύντροφό μας;

Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποῦ μέφιλεῖ, τὸ εἶσάμου ποῦ γλείφει;

— Μ' ἐπῆράκλουθα δὸ σκύλος σου κ' ἦλθε μ' ἐμένα σ' εὐρη.

Ὁ δύστυχος σὰ σ' ἔχασε, μ' ἀγάπησε γιὰ σένα.

— Θεέ μου παντοδύναμε! . . τί τόση καλωσύνη; . .

Δημήτρη μου, ἂν μ' ἀγαπᾶς μὴ τότε παραιτήσης,
Κι' ἀπ' τὸ ψωμί ποῦ τρώγαμε δίνε του νὰ χορτάσῃ. . .
Πατέρα μου πνευματικέ, τρεῖς μέραις μὲ σκοτόνουν
Καὶ δὲ μοῦ δῶκανε νερό, πεθαίνω ἀπὸ τὴ δίψα.

— Ἐδίψασε καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ σταυρό του ἐπάνω
Καὶ τῶδωκαν νὰ πιῇ χολή, τὰ δάκρυα τοῦ κόσμου.

Κ' ἐγὼ σοῦ φέρνω οὐράνιο νερό νὰ ξεδιψάσῃς.

Πιέτο, παιδί μου, χόρτασε. Ἡ θρύσι ποῦ τὸ δίνει

Ποτέ της δὲν ἐστρέφεψε, ποτέ δὲ θὰ στρεφέψῃ,

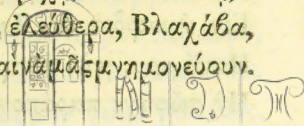
Εἶν' ἡ καρδιά τοῦ Ἰησοῦ ὠκεανὸς μεγάλος.

Παῖδί μου, μὴν ἀμάρτησες; Ἄνάμεσα στὸν πόνο

Μὴ σὺ μὲν εὐπαιρόνιστο, μὴ δάκρυ, μὴ κατάρα;

— Όχι, πατέρα, πίστεψε. Δέ μῶφυγ' ἕνας λόγος,
 Ποῦ νάτανε βαρύγνωμο γιά τή σκληρή μου μοῖρα.
 Ἐφές τὸ βράδυ μοναχὰ μοῦ πέρασ' ἀπ' τὴ μνήμη
 Τὸ αἷμα τ' ἀξετίμητο τοῦ Ὀλυμπού, τοῦ Πίνδου,
 Γιατί, πατέρα, ἠθέλησα νὰ ἰδῶ τὴ Θεσσαλία
 Ἐλεύθερη, στὰ σύγνεφα νὰ σκώση τὸ κεφάλι. . .
 Πνευματικέ, τί ὤμορφη ὁποῦναι ἡ Θεσσαλία!
 Ἐφές τὴν ἐθυμῆθηκα τὴν εἶδα στῶνειρό μου
 Σὰ μιὰ παρθένο ἀγγελικὴ τὰ μαῦρα φορεμένε.
 Ἐχτύπησ' ἡ καρδοῦλα μου... ἀστόχησα τὸν Πλάση
 Κ' ἐδάκρυσε τὸ μάτι μου;... Μὴν ἔκαμ' ἀμαρτία;..

— Όχι, παιδί μου, μὴ φοβοῦ, τὸ αἷμα τὸ δικό μας
 Σὰν τὴ βροχὴ τῆς ἀνοιξῆς τὸ χῶμα θὰ ποτίση,
 Γιά νὰ φυτρώση ἐλευθεριὰ, ἐπλάκωσεν ἡ ὥρα. . .
 Ἐμεῖς θὰ νὰ κοιμώμεθα βαθειὰ βαθειὰ στὸ μνήμα
 Καὶ θὰ ν' ἀκοῦμε τὴ βοή τοῦ φοβεροῦ πολέμου,
 Τὸν κρότο, τὴν ποδοβολή, τὴ χλαλοὴ τῆς νίκης
 Ἐπάνω ἀπὸ τὸ χῶμά μας νὰ τρέχη, νὰ διαβαῖνη,
 Καὶ τὰ παιδιά μας θάρχωνται ἐλεύθερα, Βλαχάβα,
 Νὰ μᾶς σχωροῦνς ἡνέκκλησιὰ καὶ νὰ μᾶς μνημονοεῦν.

Ἐσίγησ' ὁ Καλόγερος. Τὸ Θύμιο κυττάζει
 Καὶ βλέπει ποῦ τὰ λόγια του τὸν εἶχανε ταραξῆ,
 Κ' ἔτρεμεν ὄλος κι' ἀρχίζε σὰ νὰ ψυχομαχῆ,
 Τὸ χέρι του ἀπλωσ' ὁ παπᾶς ἐπάνω στὸ κεφάλι
 Καὶ τοῦ διαβάζει μιὰν εὐχὴ καὶ τρὶς τὸν εὐλογοῖει
 — Παιδί μου σχώρεσεν αὐτοῦς ποῦ σ' ἔχουν μαρτυρέψη
 — Καλῆτερα τὴν κόλαση παρά νὰ τοὺς σχωρέσω.
 — Βλαχάβα, ἐβλαστήμησες, ἐδιώξες τὸ θεό σου.
 Σχωρεσέτους τ' εἶσαι σὺ καὶ θὰ γενῆς ἀντάρτης;
 Ἐπρὸς σέ κείνο πᾶχυσες, τὸ αἷμά σου δὲν εἶναι
 Παρὰ μικρὴ σταλαματιὰ σ' ἕνα βαθὺ ποτάμι,
 Κ' ἀκόμα δὲν ἐχόρτασες; Ποιὸς εἶσαι σὺ, Βλαχάβα;
 — Εἶμαι παιδί τοῦ Ὀλυμπού, δὲ μὲ γνωρίζεις τάχα;
 — Βλαχάβα, ἡ συγχώρεσεν ἡ πάρε... τὸν... ἀφόρε...
 Δεν ἔσωσε ὁ καλόγερος καὶ μιὰ φωνὴ σβυσμένη
 Ἀκούστηκε, ποῦ πέταξε κρυφὰ κρυφ' ἀπ' τὸ στόμα
 Τοῦ Θύμιου καὶ πῶλεγε. «Θεέ μου σχωρεσέ τους».
 Ἐνίκησ' ὁ καλόγερος τᾶγριο τὸ λιοντάρι.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ

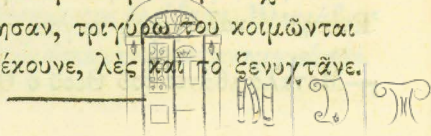
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ Ο ΘΥΜΙΟΣ Ο ΔΟΥΛΟΣ . . .
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Τὰ μαραμμένα χεῖλη του ὁ μάρτυρας ἀνοίγει
Καὶ καταπίνει μιὰ ζωὴ γι' ἄλλη ζωὴ ποῦ φεύγει.

— Πατέρα μου πνευματικῆ, θέλ' ἀπὸ σὲ μιὰ χάρι·
Μὲς τὴν κορφὴ τοῦ κεφαλιοῦ ἔχω χρυσαῖς τρεῖς τρίχες,
Ξερίρω σὲ ταις, πάρε ταις καὶ σύρ' ἀπ' ὄνομά μου
Νὰ δώσης μιὰ τοῦ Ὀλυμποῦ, νὰ δώσης μιὰ τοῦ Πίνδου
Καὶ τὴ σερνὴ τῆς μάνας μου τῆς Ὅσσης νὰ τὴ δώσης.
Καὶ πῶς τους πῶς κληρονομιά σὸν κόσμο δένειχ' ἄλλη,
Καὶ πῶς μαὐταῖς τοὺς ἔσειλατάνε ἰωτατὴν ἀνδρεία μου
Γιὰ νὰ μὴν ἔλθουνε μ' ἐμὲ σὸ λάκκο καὶ ταις φάγη
Τὸ χῶμα, ποῦ ναι λέμαργο καὶ πῶλα καταπίνει. . .
Νὰ ταις φορέσουν φυλαχτό... νὰ μὴ μέλησμονήσουν...
Νὰ θυμηθοῦν... πάρνήθηκα... γι' ἀγάπη τους τὸν κόσμο...

Γέρνει μὲ μιὰς τὸ μέτωπο, γέρνει κι ἀποκοιμῆται,
Τὸν εὐλογαίει ὁ παπᾶς, στερνὸ φιλι τοῦ δίνει,
Κ' ἐκεῖ ποῦ τὸν ἐφίλησε, κρυφὰ κρυφὰ τοῦ λείει,
« Παιδί μου, αὔριο κ' ἐγὼ θὰ νάλλθω στὸ πλευρό σου. »

Φεύγει ὁ παπᾶς· τὸ λείψανο ἔμεινε μονάχό του·
Οἱ λύκοι δὲν ἐξύπνησαν, τριγύρω του κοιμῶνται
Λὲς καὶ τὸ παραστέκουνε, λὲς καὶ τὸ ξενοχτᾶνε.

Τὸ λείψανο.

Τρεῖς μέραις μὲς τὰ Γιάννινα σέρνουνε τὸ κορμί του
Τὰνάσκελα, τὰπίστομα καὶ τὸ ποδοκυλοῦνε.
Ἄκους στὴν πλάκα νὰ χτυπᾷ τὸ φοβερὸ κεφάλι
Καὶ βλέπεις νὰ μπερδεύεται κάποτε στὰ λιθάρια
Ἦ χήτη του κατάμυρη σὰν τὸ φτερὸ κοράκου.
Τραβοῦν, τραβοῦν οἱ ἄπιστοι πάντοτε βλαστημῶντας
Βλαστήμιας ποῦ ταις ἄκουσεν ὁ ἄδης καὶ ζηλεύει.

Καὶ τέτοια ἦταν ἡ ὁρμὴ, τὸ τρέξιμο, ἡ μανία,
Ποῦ ξεκολλοῦν, ποῦ πέφτουνε ἢ τρίχες μὲ τὸ δέρμα
Κουβαριασμέναις, λυγδεραῖς, μὲ γαῖμα ζυμωμέναις.

Ὡ τί κατάρα, Πλάστη μου, τί ἄσπλαχνη κατάρα!
Δὲ θάλλθη μέρα καὶ καιρὸς ποῦ τοῦ Βλαχάδα ἢ τρίχες
Νὰ γένουν ἄλυσσαις βαρειαῖς, σχοινί, θηλειὰ κρεμάλα;

Ὁ Ὀλυμπος σὰν ἔμαθε τὸ μήνυμα τὸ μαῦρο
Ἐσήκωσε ψηλά, ψηλά τὴν κορυφὴ στὰ γνέφη
Νὰ ἰδῆ μέσα στὰ Γιάννινα τὸ Θύμιο τὸ γιοῦ του.
Κλεισε, βουνοῦ, τὰ μάτια σου, πατέρα μὴ κυττάζης
Καὶ βλαστημῆσης ἄθελα τοῦ Πλάστη σου τὸ χέρι,
Ποῦ σ' ἐγτίσε θεόρατο, ψηλότερο ἀπὸ τ' ἄλλα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΛΕΩΝΙΔΑ ΓΕΝΝΗΤΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ
Ὁρῶς, ἀπὸ ψηλά νὰ βλέπης

Νάσέρνωνται τὰσπλάχνασου καὶνάκατηφρονιῶνται.
Μαυρίζει ὁ γέρο Ὀλυμπος, θολώνει, μελανιάζει
Καὶ κρύβεται σὰ σύγνεφα κι ἀσφράφτει καὶ βροντάει.
Εἶναι τρομάρα τοῦ βουνοῦ τᾶγριο καρδιοχτύπι!

Ὡστόσο οἱ λύκοι τρέχουνε πάντα μ' ὄρμη, μὲ βία
Καὶ σέρνουνε τὸ πτώμα του καὶ σκούζουν καὶ γελοῦνε.
Ἡσάρκα του τὰσπλάχνατου, σπλάχνα ποὺ τᾶχε ἀνάφη
Φλόγα καὶ θερμὴ ἀσβεστή ἐλευθεριᾶς μανία,
Σκορπάνε ἀπὸ τὰ σῆθια του λαχταρισὰ κι ἀχνίζουν.
Ἄλλοι φονιάδες ἀκλουθοῦν τὸ λείψανο ἀπὸ πίσω,
Βλαστήμιας καὶ περίγελα ἀκοῦς γιὰ ψαλμωδία.

Ἄνάμεσά τους φαίνεται κρυμμένος ἓνας σκύλος,
Ποῦ συντροφεύει ἀπὸ μακρὰ τῆ φοβερῆ κηδεῖα
Τὸ αἷμα μὴ τοῦ μύρισε κ' ἤλθε νὰ ξεδιψάση; . . .
Ὡ κλαῖψτε, κλαῖψτε τὸν πιεσὸ τὸ σκύλο τοῦ Βλαχάβα!

Δειλιάζουνε καὶ ἡ τριχιά τοὺς κόβεται σὰ χέρια.
Τότ' ἓνας γύφτος ἔσκουξε καὶ σταματήσαν ὅλοι.
Ἐβγαλε τὸ μαχαῖρί του, τὸ λάρυγγα χαράζει
Κι ἀφοῦ περνᾷ τὰ δάχτυλα μὲς τὴν τομῆ, ποῦ χάσκει,
Ἄνασηκόνει τεχνικὰ τὸ φοβερὸ κεφάλι,
Καὶ μὲ δυὸ γύρους πῶδωκε στὸ κοφτερὸ λεπίδι,

Τὸ χώρισε, τὸ σήκωσε, τὸ δίχνει. . . Φεύγουν ὅλοι.
Ἴριχνε τὸ μάτι ὀλόγυρα, βλέπει σιμὰ μιὰ πέτρα,
Ἐπάνω της τὸ πῆωσε καὶ ῥίχνεται καὶ τρέχει.
Καὶ κάθε λίγο φεύγοντας γυρίζει καὶ κυττάζει
Μὴ ζωντανέψ' ἡ κεφαλὴ καὶ τόνε πάρη ἀκλούθα.

Ἐνύχτωσε κ' ἐφύγανε χορτάτα τὰ θερία.
Ὁ σκύλος μόνος ἔμεινε. Ξαπλώνεται στὸ χῶμα
Καὶ βόγγει, βόγγει ὀδύςυχος ἀπ' τὴ πολλὴ τὴ πίκρα.
Σὰν ἤλθαν τὰ μεσάνυχτα μὲ μιᾶς ὀρθὸς πετιέται
Καὶ μὲ τὸ στόμα μάχεται νὰ φθάσῃ τὸ κεφάλι.
Κ' αἰμάτονε καὶ πλήγμαζε τὰ ἔρμα του τὰ νύχια,
Ποῦ ξεκολλοῦν καὶ πέφτουνε σγαρλίζοντα στὴν πέτρα.
Εἶναι ψηλὰ δὲν ἔφθαεν. Τεντόνεται, κρεμιέται,
Γλιστρά καὶ πέφτει, σκόνεται, ὄρμη, πηδαίει ἀκόμα
Ἄνδρειωμένο πῆδημα κι' ἀνέλπιστ' ἀνεβαίνει.
Ἄρπάζει μὲς τὰ δόντια του τὸ φοβερὸ κεφάλι
Κι ἀντάμα φεύγουνε τὰ δυὸ, πέρνουν βουνοὶ καὶ λόγους
Κι ἐκεῖθε ποῦ διαβαίνουνε, ξαφνίζονται τὰ δέντρα
Καὶ τῶνα τᾶλλο ῥώταγε ὁ πύκος τὰ πλατάνια,
Τὸ κυπαρίσσι τὴν ἔτειά καὶ ἡ φτελιὰ τὴ δάφνη,
Ποιὸς γὰν ἐκεῖνος ποῦ πέρασε; μὴν ἦταν ὁ Βλαχάβας;
Ἦταν καὶ κρεμόλιμα νὰ τὸν ἴδουν κ' ἐκεῖνος πάντα φεύγει.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΛΗΜΝΟΝ ΚΑΙ ΚΥΣΣΟΝ ΜΕΛΕΤΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Και πρὸς τὰ ξημερώματα φθάνει ψηλὰ σὴν Ὅσσα,
Ψηλὰ, ψηλὰ, κατάκορφα, ἀνάμεσα στὰ χιόνια
Και σκάφτει λάκκονε βαθὺ καὶ χώνει τὸ κεφάλι
Κ' ἐκεῖ σιμά του ἀπλώγεται καὶ πέφτει νὰ πεθάνη.

Χαρὰς τὸ χιονοκρέββατο, τὸ μνημα τοῦ Βλαχάβα!
Ἡ μάνα, ποῦ τὸν ἔκαμε, τὰ σπλάχνα της ἀνοίγει
Καὶ σάν παιδι μὲς τὴν κουνιὰ νὰ κοιμηθῇ τοῦ σρώνει.

Ἄχ! πότε θάλθῃ ἓνας καιρὸς ὁ ἥλιος ν' ἀνατείλῃ
Τόσο ζεστός καὶ φλογερός, ποῦ τὸ θουνὸ ν' ἀνάψῃ,
Νὰ λυώσουνε τὰ κρούσαλλα καὶ τὰ πολλὰ τὰ χιόνια,
Γιὰ νὰ φανῇ πάλαι ψηλὰ στὴ ράχη τὸ κεφάλι,
Νὰ ξαφνισοῦν τὰ Γιάννινα καὶ νὰ τὸ προσκυνήσουν,
Ν' ἀναστενάξῃ ἡ Ἀρβανιτιὰ, κί ἡ ἔρμη Θεσσαλία
Νὰ ἰδῇ τὴ νεκρανάσταση καὶ νὰ τήνε γιορτάσῃ;

Μεστὴ κοιλιὰ τῆς μάνα σου, Βλαχάβα μου κοιμή σου.
Θὰ νάλθῃ ἡ ὥρα κ' ἡ στιγμή τὴ μήτρα της ν' ἀνοίξῃ
Ἡ Ὅσσα ἡ περίφανη νὰ σὲ γεννήσῃ πάλαι
Καὶ θάβγῃς ὀλοζώντανος καὶ θὰ νὰ ξεφουτρώσῃς
Σὰ σπόρος, ποῦ δὲ σέπεται θάμμενος μὲς τὸ χιόνι.
Κί' ὅπ' ὅσο στέκεται στὴ γῆ τόσο βαθειὰ ριζώνει.

Ἡ ΔΑΦΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑἴΔΟΝΙ.

ὙΜΝΟΣ

Εἰς τὸν θάνατον

τοῦ

ΕΛΛΗΝΟΣ ΠΟΙΗΤΟΥ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΣΟΛΟΜΟΥ.

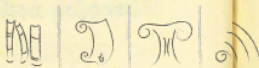
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑἴΔΟΥΡΙΟΥ

Ὁ ὕμνος οὗτος αὐτοσχεδίασθη τῇ 16 Φεβρουαρίου τοῦ 1857 ἔτους, ἡμέρα καθ' ἣν καὶ ὁ ποιητὴς παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Περὶ τούτου δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι πολλοὶ τῶν φίλων μου. Ἄνε-
 ελήθη δὲ ἡ δημοσίευσίς αὐτοῦ μέχρι σήμερον, ἵνα ὡς ἄλλος ἐπι-
 τύμβιος λίθος σφραγίσῃ τὰ Μνημόσυνά μου.

Μαύρισε κύμα τὸν ἄφρο,
 Καὶ σεῖς βουνὰ τὸ χιόνι.
 Γιατ' ἤλθε βαρυχειμωιά
 Καὶ δὲ λαλεῖ τὰηδόνη,
 Τὰηδόνη, ποῦ τραγούδησε
 Εἰς τοῦ βουνοῦ τὴ βράχη.
 Κλαῖτε βουνὰ καὶ βράχοι,
 Τὰηδόνη δὲ λαλεῖ...

Καὶ σὺ δαφνοῦλα Ἑλληνικὴ
 Φιλόχλωρη δαφνοῦλα,
 Ἐσὺ ποῦ τάνθη σου ἔλουζες
 Τὴ νύχτα στὴ δροσοῦλα,
 Γιὰ νὰ σὲ βλέπῃ ὠμορφη
 Καὶ νὰ σὲ καμαρόνη,
 Πές μου γιατί τὰηδόνη
 Δαφνοῦλα δὲ λαλεῖ;...

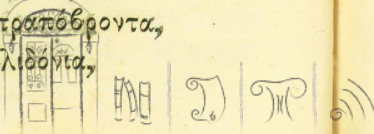

Τοῦ μύρισην ἢ ἀνοιξην,
 Ποῦ πλάκον' ἀπὸ πέρα,
 Καὶ λαίμαργο θὰ σώφυγε
 Ψηλὰ μὲς τὸν αἰθέρα,
 Πρῶτο νὰ πάγη νὰ τὴν βρῆ
 Καὶ νὰ τὴν ἀπαντήσῃ,
 Γγυκὰ νὰ τὴ φιλήσῃ
 Καὶ νὰ λθουνε μαζί.

Ἄχ! πότε νὰ λθ' ἢ ἀνοιξην,
 Νὰ ἰδῆς ἂν θὰ γυρήσῃ!
 Ἄχ! πότε τὸ τριαντάφυλλο
 Δαφνοῦλά μου ν' ἀνθίση,
 Νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὰ φύλλα του
 Νὰ νοιώσης τὴν ὀσμὴ του! . . .

Ποῖος ξεύρει τὴν πνοή του
 Μὴν εὐρῆς μέσα ἐκεῖ.

Ἄχ! πότε νὰ λθ' ἢ ἀνοιξην,
 Νὰ λυώσουνε τὰ χιόνια,
 Νὰ πάψουν τὰ στραπόβροντα,
 Νὰ λθοῦν τὰ χειλιόβροντα,

Γιὰ νὰ τοὺς πῆς δαφνοῦλά μου
 Τὴν ἀπσλαχνή σου μοῖρα;
 Ποῖος ξεύρει, μαύρη χῆρα,
 Κ' ἐκεῖνα τί θὰ ποῦν.

Παρηγορήσου, δάφνη μου,
 Γιατί δὲν εἶσαι μόνη,
 Ποῦ καρτερεῖς τὸ φίλο σου,
 Ποῦ καρτερεῖς τὰ ἡδόνι.
 Νάξευρες πόσα κόκκαλα
 Καὶ σπλάχν' ἀνδρειωμένα,
 Στὸ μνήμα ξαπλωμένα
 Μὲ σὲ τὸ καρτεροῦν.

Τὸ λάλημά του τάχουσαν
 Στὴν πρώτη παρουσία
 Σὰν τοῦ πολέμου σάλπιγγα,
 Σὰν ἄλλη τριχυμία,
 Κ' εὐθὺς ἐπάνά στ' Ἀγραφα
 Βροντοῦν ἀστροπελέκια,
 Ἄναφτουν τὰ τουφέκια,
 Καὶ λάμπουν τὰ σπαθιά.

Κ' ἐκεῖ ποῦ πολεμοῦσανε
Οἱ μαῦρ' οἱ πεθαμμένοι,
Τὰ ἡδόνι μὲ τὸ λάλημα
Τὸ αἷμά τους ζεσταίνει,
Καὶ σὰν ἐμοιρολάγαε,
Καὶ σὰν ἐτραγουδοῦσε,
Ἢ δάφνη πάντ' ἀνθοῦσε
Ἢ ἀνθοῦσε κ' ἡ μυρτιά.

Ὁ φοβερὸς του ἀντίλαλος
Στὸ Μισολόγγι φθάνει
Τὴν ὥρα ποῦ τοῦ κλοῦσανε
Τὰ μάτια νὰ πεθάνη,
Τὴν ὥρα ποῦ ὁ δεσπότης του
Φλόγα, καπνὸ ντυμένος
Ἀνέβαινε καμένος
Στὸν οὐρανὸ ψηλά.

ὦ! τί γλυκὸ νανάρισμα!
Ἀγῆκουστη ἄρμονία!
Τοῦ ἀηδονιοῦ τὸ λάλημα
Γιὰ κεῖνα τὰ θηρία,

Σὰν ἐψυχομαχοῦσανε
Κι' ἀπλόνανε τὸ σῶμα
Στὰ αἷματα, στὸ χῶμα
Νὰ κοιμηθοῦν βαθειά.

Ἐπέρασε τὸ λάλημα
Λόγκους, βουνά, λιβάδια,
Καὶ τὸ νεράκι, πῶτρεχε
Κρυφὰ μὲς τὰ λαγκάδια,
Χαρούμενο σὰν τάκουσε
Μὲς τὸν ἀφρὸ τὸ πέρνει
Καὶ τρέχοντας τὸ φέρνει
Στὸ κῦμα τοῦ γιαλοῦ.

Κ' εὐθὺς τὸ κῦμα φούσκωσε,
Ἐμάνιωσε, θεριεύει,
Βλέπει τὴ γῆν ἐλεύθερη
Καὶ βράζει καὶ ζηλεύει.
Βογκάει κι' ἀνδριεύεται
Ἀφρίζει, μεγαλόνει
Καὶ τὴν κορφή ψηλόνει
Σὰν τὴν κορφή βουνοῦ.

Ἄχ! τότε πόσα βλέμματα,
 Πάστράφταν σὰν ἀστερία,
 Ἐκύτταξαν τῆ θάλασσα·
 Καὶ πόσα, πόσα χέρια,
 Σὰν νᾶταν ἀπὸ μάρμαρο
 Βαρεῖα κι' ἀνδρειωμένα
 Ἐδείχναν τεντωμένα

Τὸ κύμα στὸ γιολό.

Γιατὶ κρυφὸς χτυπὸκαρδὸς
 Τοὺς εἶπε πῶς θὰ ἰδοῦνε
 Μιά μέρα ν' ἀνεμίζουνε,
 Στ' ἀγέρι νὰ πετοῦνε
 Φλάμπουρα γαλανόλευκα,
 Σὰν κύματ' ἀφροισμένα
 Περίφαν' ἀπλωμένα

Σὲ πέλαγο ἔθνικό.

Ὅσὸσο πάντα ἡ θάλασσα
 Γρούζει, βογκᾷ, μουγκρίζει,
 Πάνταν σπαράζει, δέσνεται
 Βράχους, βουνὰ κλονίζει

Κρύφου βάθειά στὰ σύγνεφα
 Καὶ μὴ φανῆς, φεγγάρι,
 Δὲ βλέπεις τὸν Κανάρη
 Ποῦ στὴ βοῇ ξυπνᾷ;

Ἐξύπνησε σὰ θάρυπνος,
 Πετιέτ' ἀπὸ τὸ μνήμα
 Καὶ τρέχει κι' ἀγκαλιάζεται
 Μὲ τᾶγριο τὸ κύμα,
 Καὶ δένουνε ἀχώριστη
 Καὶ τρομερὴ φιλία
 Δυὸ ἄσπονδα στοιχεῖα
 Τὸ κύμα κ' ἡ φωτιά.

Καὶ σὰν ἀνταμωθήκανε
 Κ' ἐβγήκαν ν' ἀρμενίσουν,
 Πλακόνει μαῦρος θάνατος
 Ἐκείνους π' ἀπαντήσουν.
 Εἶναι πλατὺ κ' εὐρύχωρο
 Τὸ μνήμα τῆς θαλάσσης...
 Κανάρη, μὴ δειλιάσης,
 Πόρθησε τὰ Ψαρά.

Γιατί, γιατί δέν ἤμουνα
Τοῦ κερανοῦ σου ἀχτίδα,
Γιατί κ' ἐγὼ τῆς θάλασσας
Δέν ἤμουν μιὰ ρανίδα,
Νάλω μ' ἐσένα συντροφιά,
Κανάρη, κειὸ τὸ θράδυ,
Σὰν ἀνοιξες τὸν ἄδη
Κ' ἔφαγες τὴν Τουρκιά,

Γιὰ νὰ σοῦ λέγω πάντοτε,
Κανάρη, μὴ δειλιάζης
Νὰ καῖς, νὰ πνίγης, νὰ χαλάς,
Τοὺς ἀπιστοὺς νὰ σφάζης,
Κι' ἀνάμεσα στὰ γαίματα
Ν' ἀνάφτω τὴν ὀργή σου
Φωνάζοντας, «Θυμὴ σου
Τὰ λόγια τ' ἀηδονιοῦ;»

Τὰ λόγια ποῦ σοῦ ἐλάλησε
Γλυκὰ στὸ περιβόλι,
Τότε σὰν ἦλθε σκούζοντας
Τὸ ἔρμο ἀπὸ τὴν Πόλι,

Καὶ σοῦπε πῶς ἀπάντησε
"Ἄγιο κορμὶ πνιμμένο,
Στὴν ἄκρη πεταμένο
Τοῦ ἔρημου γιालοῦ.

Καὶ σοῦπε πῶς ἐσίμωσε
Γιὰ νὰ τὸ ψηλαφήση,
Καὶ βλέπει... κι' ἀνατρίχιασε...
Καὶ πέφτει νὰ φιλήση.
Κ' ἐκεὶ ποῦ ἐπλησίασε
Στὸ μάρτυρα τὰ χεῖλη,
Σχοινὶ γιὰ πετραχήλι
Τοῦ βλέπει στὸ λαιμό.

Καὶ τόσο ἀπλαχν' ἠθλειὰ
Τὸν Πατριάρχη σφίγγει,
Τόσου τοῦ χώνεψε βαθειὰ,
Πῶκοψε τὸ λαρύγγι,
Κι' ἀνοιξε στόμα δεύτερο,
Ποῦ μέρα νύχνα κράζει
Καὶ πάντα σὰς φωνάζει
«Ἐκδίκησι ζητῶ».

Τώρα τὰ κρύα κόκκαλα
Ποιὸς θάλθη νὰ τὰ κράξει;
Ποιὸς ἄγγελος ἀνάστασι
Θαλθῆ νὰ τοὺς φωνάξῃ,
Καὶ ποιὸ πουλὶ θὰ νάρχεται
Χαρούμενο τὸ βράδυ
Ἐλπίδες μὲς τὸν ἄδη
Νὰ φέρῃ καὶ χαρὰ;

Ἄς σφραγισθοῦν τὰ μνήματα
Καὶ πάλ' ἄς χορταριάσουν
Οἱ πεθαμμένοι ἄς ἀπλωθοῦν
Στὸ μνήμ' ἄς ἠσυχάσουν.
Ποιὸς ξεύρει πόσαις ἀνοιξαις
Θὰ νὰ διαβοῦν καὶ χρόνοι
Ποῦ δὲ θὰ ἰδοῦν τὰηδόνι
Καὶ τὴν πρωτομαγιά.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΘΟΥΡΙΟΥ

IL COMMISSARIO ESTRAORDINARIO
DELL' ECCELLENTISSIMO SENATO

ALLA
PRELATISSIMA REGENZA DI SANTA MARINA

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ

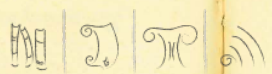
ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ

ΑΡΜΑΤΩΛΟΥΣ.

Colle care che acompagno questo mio Lizio
tendo a p...
della mia salute e il non allungamento per casa
che mi ha ispirato l'accoglienza generosa che di-
dero i suoi...
in disimpegno della mia missione. Prego la Pres-
tantissima Regenza di questo mio dover-
so omaggio e di assistere che in ogni tempo e per
sempre io conservo
tata memoria di Lei-
cade, del suo Popolo, della sua Nobilita e del suo
governo. Ad...
in di questo...
ed alzo voti fervidissimi per la conservazione e pro-
apertura di tutti.
Protesto l'alta mia stima e considerazione.
Il Commissario Estrordinario

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

**IL COMMISSARIO STRAORDINARIO
DELL' ECCELLENTISSIMO SENATO
ALLA**

PRESTANTISSIMA REGGENZA DI SANTA MAURA

Dal Commissariato straordinario
Li 6 Agosto 1807 G. S.

Colle carte che accompagno questo mio Ufficio, rendo a questa Illustre Isola, l'ultimo omaggio della mia servitù, e di quell'attaccamento per essa che mi ha ispirato l'accoglienza generosa che diedero i suoi abitanti a quel poco ch'io ho potuto fare in disimpegno della mia missione. Prego la Prestantissima Reggenza di gradire questo mio doveroso omaggio e di assicurarsi che in ogni tempo e per sempre io conserverò la più grata memoria di Leucade, del suo Popolo, della sua Nobiltà e del suo Governo. A tutte queste Potestà ed a tutti gli ordini di questo Paese protesto la più viva riconoscenza ed alzo voti fervidissimi per la conservazione e prosperità di tutti.

Protesto l'alta mia stima e considerazione.

Il Commissario Straordinario
CONTE GIOVANNI CAPODISTRIA.

**Ο ΠΑΡΑ ΤΗΣ ΕΞΟΧΩΤΑΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ
ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΕΠΙΤΕΤΡΑΜΜΕΝΟΣ**

Πρὸς τὸν ἐν Λευκάδι

ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟΝ

Ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ ἐκτάκτου Ἐπιτετραμμένου.
Τῆ 6 Αὐγούστου 1807. Ε. Π.

Διὰ τῶν ἐγγράφων, τῶν ἐπισυνημμένων εἰς τὸ ἀνά χειρας ἐπίσημον, ἀπονέμω πρὸς τὴν δε τὴν περιφανῆ νῆσον τὴν τελευταίαν μαρτυρίαν τῆς προθύμου ὑποκλίσεώς μου καὶ τῆς ἄλλης πρὸς αὐτὴν ἀφοσιώσεως, ἣν μοι ἐνέπνευσεν ἡ παρὰ τῶν κατοίκων γενναία ἀποδοχὴ τοῦ μικροῦ ἔργου, ὅπερ εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς μου ἠδυνήτην νὰ ἐπιτελέσω. Παρακαλῶ δὲ τὸν ἐκλαμπρότατον Ἐπαρχον ν' ἀποδεχθῆ εὐμενῶς ταύτην τὴν ἀπὸ καθήκοντος μαρτυρίαν καὶ νὰ πιστεύσῃ ὅτι εὐάρεστον θέλω διατηρήσῃ διὰ παντὸς τὴν μνήμην τῆς Λευκάδος, τοῦ λαοῦ, τῶν εὐγενῶν αὐτῆς καὶ τῆς κυβερνήσεως. Πρὸς πάσας τὰς ἀρχὰς ταύτας καὶ πάσας τὰς τάξεις τῆς νήσου ὁμολογῶ ζῶηροτάτην παρ' ἐμοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ εὐχομαι θεομῶς ὑπὲρ τῆς διαφυλάξεως καὶ εὐημερίας πάντων.

Διαθεβαῖω τὴν μερίστην ὑπόληψίν μου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ὁ ἐκτάκτος Ἐπιτετραμμένος
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.

IL COMMISSARIO EXTRAORDINARIO

DELL' ECCELLENTISSIMO SENATO

ALLA

PRESTANTISSIMA REGGENZA DI SANTA MAURA

Obbedisco agli ordini che l'Eccellentissimo Senato mi manda per mezzo de'suoi di partimenti. Prima di cessare dalle mie funzioni e di partire da quest' Isola lascio al suo Governo alcuni ricordi. Lo prego di accoglierli non come necessarii al miglior successo dall'amministrazione affidata alle sue cure ed al suo zelo, ma come un testimonio della mia rassegnazione agli ordini superiori.

(Omissis).

CONDOTTA DEL GOVERNO VERSO GLI ARMATOLO.

I volontarii Armatolò intitolati Cleffi furono mai sempre il soggetto delle inquietudini di Santa Maura ed il pretesto delle persecuzioni del Visire di Giannina in verso di noi.

Questi bravi uomini, vittime della loro educazione e delle circostanze, hanno reso alla Repub-

Ο ΠΑΡΑ ΤΗΣ ΕΞΟΧΩΤΑΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΕΠΙΤΕΤΡΑΜΜΕΝΟΣ

Πρὸς τὸν ἐν Λευκάδι

ΕΚΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟΝ.

Ἰπακούων εἰς τὰς προσταγὰς τὰς παρὰ τῆς ἐξοχωτάτης Συγκλήτου διὰ τῶν τμημάτων αὐτῆς διαβιβασθείσας μοι, πρὶν ἢ παύσω ἐπιτελῶν τὰ ἐπιτετραμμένα μοι καθήκοντα καὶ ἀπέλθω τῆς νήσου τῆς δε, καταλείπω εἰς τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς ὀλίγας τινὰς ὑπομνήσεις. Ταύτας δὲ παρκαλῶ νὰ δεχθῆ οὐχὶ ὡς ἀναγκαίαις εἰς κρείττονα εὐδωσιν τῆς εἰς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῆς καὶ τὸν ζῆλον διαπεπιστευμένης διαχειρίσεως, ἀλλ' ὡς μαρτύριον τῆς ἐμῆς πρὸς τὰς ὑπερτέρας ἐπιταγὰς εὐπειθείας.

(Παραλειφθέντα).

Διαγωγῆ τῆς κυβερνήσεως πρὸς τοὺς ἀρματωλοὺς.

Οἱ θελονταὶ ἀρματωλοὶ, οἱ κλέφται ἐπικαλούμενοι, ὑπῆρξαν ἀείποτε πρὸς μὲν τὴν Λευκάδα ἀνησυχίας θέμα, πρὸς δὲ τὸν Ἰωαννίνων σατραπῆν ἀφορμὴ εἰς ἀδικαίπτους καὶ θυμῶν διωγμούς.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΣ, Θύματα τῆς ἀγωγῆς αὐτῶν καὶ τῶν ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΘΟΥΡΙΟΥ

blica segnalati ed essenziali servigi durante lo guerra. Essi ci hanno provveduto gli oggetti i più importanti per la sussistenza, ed essi colle loro volose scorrerie hanno allontanato dai contorni di quest' Isola le grandi forze del Visire. Dobbiamo quindi a questi bravi la nostra riconoscenza e non la dobbiamo ai medesimi con parole ma con fatti.

Gli altri che sono al servizio Imperiale Russo, interessano parimenti tutta la nostra gratitudine, perchè ci hanno difeso e possono difenderci, senza esigere da noi che ospitalità. Gli ultimi parimenti meritar deggiono rignardi proporzionati ai servigi resi ed a quelli che prestar possono.

Sopra questa classe di stranieri, che a Santa Moura si trova armata per la sua difesa, la condotta del governo deve avere due guide. Una prima quella cioè che gli servì finora a condurlo nel far conoscere a questi bravi, ch' essi godono di tutta la sua benevolenza e ch' egli è per tal mezzo ch' essi possono far comune la loro sorte alla nostra e posseder quindi patria cristiana e libera.

Una seconda si è quella di far conoscere ad essi che la mufata protezione dello Stato nostro non

περιστάσεων, παρέσχον προς την πολιτείαν διακρησεις επί του πολέμου και ουσιώδεις υπηρεσίας, ου μόνον τὰ προς ἄμυναν ἀναγκαϊότατα προμηθεύοντες εις ἡμᾶς, ἀλλὰ και τὰς μεγάλας του σατράπου δυνάμεις δι' εὐτόλμων ἐπιδρομῶν ἀπελαύνοντες ἀπὸ τῶν προσχωρῶν τῆς νήσου μερῶν. Διὸ και ὀφείλεται προς αὐτοὺς παρ' ἡμῶν εὐγνωμοσύνη, και εὐγνωμοσύνη οὐχι διὰ λόγων, ἀλλὰ δι' ἔργων δηλωτέα.

Και προς τοὺς ἄλλους δὲ τοὺς ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ τῶν Ῥώσσων υπηρεσία, ὡς ὑπερασπίσαντας ἤδη ἡμᾶς και δυναμένους ἔτι νὰ ὑπερασπίσωσι και ταῦτα ἐπ' οὐδεμιᾷ ἐτέρῃ παρ' ἡμῶν ἀξιώσει πλην τῆς φιλοξενίας, ὀφείλομεν ὡσαύτως ἅμα μὲν εὐχαριστίαν, ἅμα δὲ ἀνασκοπῆν ἀνάλογον προς ἃς παρέσχον και ἃς μέλλουσιν ἔτι νὰ παράσχωσιν υπηρεσίας.

Προς τοὺς ξένους τούτους, τοὺς νῦν ἐν Ἀγία Μαύρα εις ὑπεράσπισιν τῆς νήσου ἐν ὄπλοις διατελοῦντας, ἡ κυβερνησις ὀφείλει νὰ ρυθμίξῃ τὴν διαγωγὴν αὐτῆς ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν δύο τὰς ἐξῆς ὁδηγίας. Πρῶτον μὲν ἐκείνην, εἰς ἣν και ἠκολούθησε μέχρι τούδε, προθυμουμένη νὰ δείξῃ προς τοὺς ἀνδρείους τούτους ὅτι ἀπολαύουσιν ἤδη τῆς παρ' αὐτῆς εὐνοίας και ὅτι διὰ του μέσου τούτου δύνανται και τὴν ἑαυτῶν τύχην νὰ συνάψωσι μετὰ τῆς ἡμετέρας και πατρίδα νὰ ἔχωσι χριστεπώνυμον και ἐλευθέραν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΩΠΟΥ

cangia i nostri sentimenti e le nostre sollecitudini verso di essi.

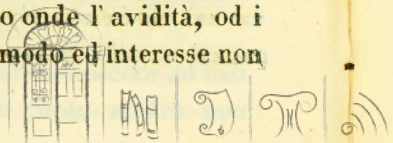
Fissate queste due costanti guide alle direzioni nostre, ne vengono di conseguenza le seguenti massime di Governo.

1) Se ospitalità ed accoglienza amica hanno avuto questi uomini finora da noi, più generosa ospitalità e più grata accoglienza debbono avere ora ed in seguito fino a che della loro sorte deciso venga da quella autorità a cui sarà per spettare.

Non basta che il governo sia ospitale, ma devono esserlo tutti gli abitanti ed è quindi della sua responsabilità se i particolari ed i singoli non imitano in questo il suo esempio.

Pel Governo verso questi stranieri l'ospitalità e l'accoglienza e la predilezione riducesi a tre oggetti essenzialissimi: pronta amministrazione di giustizia, ricovero nutrizione a misure eque di pagamento.

Il primo si adempie soverchiando tutti i metodi ordinarj e tutte le tardanze noiose del forense artificio. Al secondo ed al terzo, con la diretta intervento del pubblico sguardo onde l'avidità, od i soli oggetti del peculiare comodo ed interesse non

ἔπειτα δὲ τὴν προσπάθειαν τοῦ νὰ δεῖξῃ πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἢ περὶ τὴν προστασίαν τοῦ κράτους ἡμῶν μεταβολὴ οὐδεμίαν ἐπιφέρει ἀλλοίωσιν εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν μερίμνας ἡμῶν.

Τούτων δὲ τῶν δύο τεθέντων ὡς σταθερῶν πρὸς τὰς ἡμετέρας διευθύνσεις ὁδηγῶν, ἀκολουθοῦσι κατὰ συνέπειαν αἱ ἐξῆς κυβερνητικαὶ ἀρχαί.

α) Ἐὰν ξενίαν καὶ ὑποδοχὴν φιλόφρονα εὔρον μέχρι τοῦδε παρ' ἡμῶν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, γενναιοτέραν ξενίαν καὶ εὐαρεστοτέραν ὑποδοχὴν πρέπει νὰ εὔρωσι καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ἕως οὗ περὶ τῆς τύχης αὐτῶν ἀποφασίση ἡ ἀρχή, ἢ μέλλουσα νὰ ἔχῃ τοιοῦτον δικαίωμα.

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως ἡ φιλοξενία τῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ προσαπαιτεῖται καὶ ἡ τῶν πολιτῶν ἀπάντων διὸ καὶ ὑπεύθυνος καθίσταται ἡ ἀρχή, ἐὰν τῶν ἰδιωτῶν ἕκαστος δὲν μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα αὐτῆς.

Εἰς τρία δὲ οὐσιωδέστατα ἀντικείμενα ἀνάγεται ἡ παρὰ τῆς κυβερνήσεως πρὸς τοὺς ἄνδρας τούτους φιλοξενία καὶ ὑποδοχὴ, τουτέστιν εἰς τὴν ἐτοιμὴν τῆς δικαιοσύνης διαχείρισιν, τὸ παρεχόμενον αὐτοῖς ἄσυλον καὶ τὴν κατὰ λόγον ἐπιεικοῦς μισθώσεως διατροφήν.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον κατορθοῦται ὑπερβαλομένης πάσης τακτικῆς διεξαγωγῆς καὶ πάσης ἀπὸ τῶν δικανικῶν

facciano mancare in fatto l'asilo e la nutrizione, o non ne rendano l'ottenimento prezioso troppo.

Dai particolari non si possono esigere queste politiche mire verso i Greci suddetti. Basta ch'essi secondino il governo e rispettino il voler suo. E l'uno e l'altro scopo si raggiunge facilmente quando il governo voglia, ma voglia con fermezza e risoluzione.

2) Un altro non meno grande dovere ha il governo verso quei Greci che sono al servizio imperiale, quello cioè di approntare i fondi che sono richiesti dal comando Russo ad imprestito per la retribuzione delle loro paghe.

Il governo generale è solito provvedere a questo. Ma a quelle provvidenze non debbesi abbandonare assolutamente un oggetto, il quale direttamente interessa il decoro pubblico, la tranquillità di quest'Isola e la sua sicurezza, fino a tanto che il nemico, sempre lo stesso nelle sue forze, è in grado di attaccarci e fino a tantochè noi dobbiamo serbarci atti a respingerlo.

Perciò con ogni studio, e colla più grande fermezza allontanando tutte le spese le quali oggi non

τεχνασμάτων ἀηδούς βραδύτητος· τὸ δὲ δευτέρον καὶ τρίτον, ἐπιτηροῦντος ἐμφανῶς τοῦ δημοσίου ὀφθαλμοῦ, ἵνα μὴ ἀπληστίας ἐνεκεν ἢ ἀνέσεως χάριν καὶ ὠφελείας ἰδιαιτέρας ἐπιλίπη ἐν πράγματι τὸ ἄσυλον καὶ ἡ διατροφή, ἢ λίαν βαρῦτιμος ἀποβῆ ἢ τούτων ἀπόληψις.

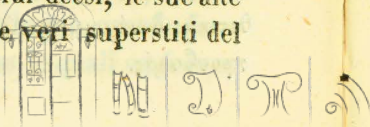
Τοιοῦτους περὶ τῶν εἰρημῶνων Ἑλλήνων πολιτικούς ἀναλογισμοὺς οὐδεὶς δύναται ν' ἀπαιτήσῃ παρ' ἰδιωτῶν· ἀλλ' ἀρκεῖ ἡ σύμπραξις τούτων μετὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ τὸ πρὸς τὴν θέλησιν αὐτῆς σέβας. Ὅστε ἀμφοτέροι οἱ σκοποὶ καθίστανται ἐφικτοὶ ὅταν θέλη μὲν ἡ κυβέρνησις, θέλη δὲ σταθερῶς καὶ ἀνευδίαστως.

6') Ἐτέρον δὲ οὐχ ἦττον μέγα κατ' ἡκόν ἔχει ἡ κυβέρνησις καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ ὑπηρεσίᾳ διατελοῦντας, τὴν ἐτοιμὴν δηλαδὴ χορηγίαν τῶν κεφαλαίων τῶν λόγῳ δανείου αἰτουμένων παρὰ τῆς Ρωσικῆς ὀπλαρχίας εἰς μισθοδοσίαν αὐτῶν. Καὶ συνήθως μὲν ἡ γενικὴ κυβέρνησις προνοεῖ περὶ τούτου, ἀλλὰ δὲν πρέπει εἰς μόνην τὴν πρόνοιαν ταύτην ν' ἀνατεθῆ ὄλοσχερῶς πρᾶγμα, εἰς δ' καὶ τοῦ δημοσίου ἡ ἀξιοπρέπεια ἐνέχεται κατ' εὐθείαν καὶ τῆς νήσου ἅμα ἡ ἡσυχία καὶ ἡ ἀσφάλεια, ἐν ὅσῳ ὁ μὲν ἐχθρὸς διασώζει τὰς αὐτάς καθ' ἡμῶν ἐπιθετικὰς δυνάμεις, ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν ν' ἀποκρούωμεν τὰς

sono della più grande urgenza (ciò che spiegherò inoltre), nell' Erario pubblico uopo è conservare sempre un fondo, il quale in ogni evento possa dare un soccorso a queste Legioni, sia per riperare ne' loro bisogni sia per far ch' esse accordino un' opinione al pubblico nome ed alla finanza nostra.

3) I voluntarj armatolò che tuttavia trovansi nel territorio Ottomano forse che rientrano nel nostro. Poste le cose fin qui dette, egli è inutile il ripetere intorno ad essi, ciò che degli altri si è detto e che deve a questi esser comune.

Noi conosciamo i principj coi quali l' augusta Corte di Russia ha guardato e coltivato questi uomini. Noi dobbiamo sentire sempre tutti i nostri doveri in verso di essa e dobbiamo metterci nella identica loro situazione per ciò che a noi piacerebbe di ottenere da altri, se tutte le loro circostanze a noi fossero comuni. Noi ignoriamo sotto quali auspizj questa Republica di Armatolò viver debba, e se la protezione accordata ai sette popoli Ionii stendere voglia, come sperar deesi, le sue alte beneficenze sopra questi soli e veri superstiti del greco valore.

Διὸ μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ πλείονος σταθερότητος ἀφεκτέον παντός μὴ σφόδρα κατεπίγοντος ἀνελώματος (ὕπερ καὶ θέλω ἐξηγήσει), ἵνα ὑπάρχῃ πάντοτε ἐν τῷ ταμείῳ πρὸς δυνάμενον καὶ εἰς τὰς χρείας αὐτῶν νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ τὴν ὑπόληψιν παρ' αὐτοῖς νὰ διεγείρῃ τοῦ δημοσίου ὀνόματος καὶ τῶν προσόδων ἡμῶν.

γ) Ἐὰν οἱ ἀρματοῦλοι οἱ νῦν ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ χώρᾳ διατελοῦντες ἐπανέλθωσιν, ὡς εἶναι ἐνδεχόμενον, εἰς τὴν ἡμετέραν, περιττὸν ἀποβαίνει νὰ ἐπαναλάβωμεν περὶ αὐτῶν τὰ μέχρι τούδε περὶ τῶν ἄλλων εἰρημένα, ἅτινα πρέπει νὰ ἦναι κοινὰ καὶ πρὸς τούτους.

Γινώσκοντες τὰς ἀρχὰς, καθ' ἃς ἡ σεβαστὴ τῆς Ῥωσσίας αὐτὴ ἐθεώρησε καὶ περιέθαλψε τοὺς ἄνδρας τούτους, ὀφείλομεν ἅμα μὲν νὰ συναισθανώμεθα πάντοτε ὅσα καὶ οἱ ἄλλοι ἔχομεν πρὸς αὐτοὺς τὰ καθήκοντα, ἅμα δὲ τὴν θέσιν αὐτῶν οἰκείαν ὑπολαμβάνοντες, νὰ κρίνωμεν ἀποχρόντως ἐκείνο, ὕπερ ἡμεῖς αὐτοὶ ἠθέλωμεν ἐπιθυμήσει παρ' ἄλλων ἐχόντων κοινὰς πρὸς ἡμᾶς πάσας τὰς περιστάσεις. Ἄδηλον δὲ ὑπὸ τίνας οἰωνοὺς ἡ πολιτεία αὕτη τῶν ἀρματοῦλῶν μέλλει νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἐὰν ἡ προστασία ἢ πρὸς τοὺς Ἰονίους λαοὺς ἐπιμενομένη θελήσῃ, ὡς ἐλλόγως ἐλπίζεται, νὰ ἐκτείνῃ τὰς μεγάλας αὐτῆς ἀγαθοεργίας καὶ εἰς ταῦτα τῆς Ἑλ-

Per tutte queste ragioni il governo di quest' isola, il quale più che di ogni altro è nel contatto con questi bravi, sarebbe risponsabile alle due augusti Corti Imperiali di Russia e di Francia ed alla nazione Ionica se in verso di essi non studiasse in ogni maniera di condursi in relazione ai principj fin qui annunziati e colle norme che io ho tracciato leggermente scorrendo su questo importante soggetto.

Dal Commissariato Extraordinario.

In Santa Maura li 6 Agosto 1807 G. S.

Commissario Extraordinario
CONTE CAPODISTRIA.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ ἐν τῆδε τῇ νήσῳ κυβέρνησις, ὡς ὑπὲρ πάντα ἄλλον οὐσα ἐν ἐπαφῇ πρὸς τοὺς ἀνδρείους τούτους, ἤθελεν εἶσθαι ὑπεύθυνος πρὸς τὰς δύο σεβαστὰς τῆς Ῥωσσίας καὶ Γαλλίας αὐτοκρατορικὰς αὐλὰς, ἐὰν δὲν ἐσπούδαζε παντὶ τρόπῳ νὰ ῥυθμίσῃ τὴν ἑαυτῆς διαγωγὴν πρὸς τὰς μέχρι τοῦδε ἐκτεθεισὰς ἀρχὰς καὶ πρὸς τοὺς κανόνας, οὓς ἐγὼ ἐπιπολαίως διέγραψα, ἐπιτροχάδην διεξελθὼν τὴν σπουδαίαν ταύτην ὑπόθεσιν.

(παραλειφθέντα)

Ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ ἐκτάκτου ἐπιτετραμμένου ἐν Ἀγία Μαύρα τῇ 6 Αὐγούστου 1807, ἔ. π.

Ὁ ἔκτακτος ἐπιτετραμμένος
ΚΟΜΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.

Ι Α Κ Ω Β Α Τ Ε Ι Ο Σ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ἰδού ὁ κατάλογος τῶν διασημοτέρων ἀρματω-
λῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων διακρίνονται καί τινες
Σουλιῶται.

Κατζαντώνης καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ.	Μίτζος Κοντογιάννης
Λεπενιώτης	Γιῶργος Κοντογιάννης
Φῶτος Ζαθέλλας	Γιάννης Μπουκουβάλης
Κίτζος Βότζαρης	Γιάννης Κωλοθελώνης
Χρήστος Καλόγερος	Γιῶργος Γρίβας
Δράκος Γρίβας	Ἀποστόλης Λεθεντάκης
Περέσβος	Χρήστος Θωμάς
Νότης Βότζαρης	Γιάννης Γκούστης
Νάστος Ζέρβας	Κόγγκας
Τζίμας Ζέρβας	Κατζιμπέλης
Κώστας Κορμόβας	Τζίμας Νάστος
Κουρούπης	Παντούλας
Δαγγλῆς	Διαμαντῆς Τζίμας
Καλόγερος	Τζόνιος
Κώστας Δεσπότης	Κώστα Ἀποστόλης
Κώστας Στράτος	Χαρμούρας
Γιῶργος Στράτος	Κουτζουκόπουλος

Ἐκαστος τῶν ἀρχηγῶν τούτων ἢ τὸ πλείστον μέρος
αὐτῶν ἠκολοθεῖτο πάντοτε ἀπὸ τὰ παλληκάρια καὶ πρω-
τοπαλήκαρά του, ἄλλως πως τὸν ταῖφά του, ἄνδρες δε-
δοκιμασμένοι εἰς πᾶν εἶδος κακουχίας καὶ ἱκανοὺς νὰ πυρ-
πολήσωσι βασιλεῖον ἀκέραιον. Ἀλλὰ τὸ πλήρωμα τοῦ χρό-

ΙΑΚΩΒ ΔΕΓΕΦΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΠΡΟΛΟΓΟΥ ΝΑ ΦΥΤΡΩΣΩΣΙΝ ΑΝΘΗΝ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΕΛΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΙ Σ 2 Φ 4 0013

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ